

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА - СИРМИЈУМ

МАСТЕР РАД

**РАЗВИЈАЊЕ ПРОЈЕКТА У ФУНКЦИЈИ САРАДЊЕ
ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ И ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ**

Ментор:
Др Марта Дедај, проф.

Студент:
Весна Живановић

Сремска Митровица, 2025. године

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА - СИРМИЈУМ

МАСТЕР РАД

ТЕМА:

**РАЗВИЈАЊЕ ПРОЈЕКТА У ФУНКЦИЈИ САРАДЊЕ
ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ И ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ**

ПРЕДМЕТ:

**САРАДЊА ПОРОДИЦЕ, ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ И
ДРУШТВЕНЕ СРЕДИНЕ**

Ментор:
Др Марта Дедај, проф.

Студент:
Весна Живановић
Број индекса: 32/2023М

Сремска Митровица, 2025. године

РЕЗИМЕ

Рад се бави значајем сарадње предшколске установе са локалном заједницом и породицом у оквиру пројектног приступа васпитно-образовном раду. Полазећи од савремених основа програма „Године узлета“, наглашава се важност подстицајног окружења за учење у раном детињству. Кроз пројекте који одговарају интересовањима и потребама деце, предшколске установе имају могућност да прошире искуства деце повезујући их са стварним животним ситуацијама. Сарадња са родитељима и локалном заједницом тиме постаје кључна карика у стварању смислених, подстицајних и за деčје учење, животно значајних садржаја.

Теоретски део рада приказује ставове релевантне литературе о значају партнерства и укључивања породице и локалне заједнице у пројектно учење, као и ранија истраживања о овој теми, и искуства васпитача из вртића „Петар Пан“.

Методолошки део рада представља истраживање спроведено у ПУ „Др Сима Милошевић“, ОЈ „Петар Пан“ у Батајници, којим се испитивало мишљење васпитача о значају и изазовима сарадње са друштвеном заједницом, посебно у условима када локација вртића није централно оријентисана, па има ограничене ресурсе.

Резултати добијени истраживањем указују на потребу за додатном подршком и умрежавањем свих актера васпитно-образовног процеса у циљу остваривања сарадње са локалном заједницом и стварања нових прилика за учење у окружењу, као и значај иницијативе за остваривањем сарадње како васпитача, тако и деце и родитеља, па и саме установе. Представљене су и конкретне идеје и предлози сарадње који су реализовани у вртићу „Петар Пан“ као примери добре праксе, као и приступи које овај вртић користи за долажење до нових идеја и решења.

Кључне речи: партнерство, локална заједница, предшколска установа, породица.

Садржај:

Увод.....	5
I Пројекти и сарадња са локалном заједницом	7
1. 1. Значај учења кроз непосредно искуство	7
1. 2. Улога пројеката у процесу истраживања и учења предшколске деце.....	8
1. 3. Појам локалне заједнице	10
1. 4. Сарадња са локалном заједницом и стварање реалних ситуација за учење.....	11
1. 5. Отвореност установе ка споља-услов за успешну сарадњу са локалном заједницом	13
1. 6. Како се може остварити сарадња са локалном заједницом – улога васпитача и породице	15
II Ранија истраживања	18
III Методолошки део.....	21
3. 1. Предмет и проблем истраживања.....	21
3. 2. Циљ и задаци истраживања	21
3. 3. Хипотезе.....	22
3. 4. Методе и истраживања	22
3. 5. Варијабле истраживања.....	22
3. 6. Узорак.....	23
3. 7. Поступак и план анализе података.....	23
3. 8. Резултати истраживања	23
IV Дискусија добијених резултата	36
V Унапређење праксе кроз примере из вртића „Петар Пан“.....	38
VI Пројектна прича „Изнад облака“ - пример добре праксе из вртића „Петар Пан“	45
Закључак	57
Литература:	59
Прилог 1 – Упитник за васпитаче	61

Увод

Период раног детињства представља темеље развоја сваког човека и посебно је важан јер се тада, на најранијем узрасту, почињу градити знања, вештине, ставови и вредности. Током овог периода најважније је окружити дете са што више прилика за учење, градећи на тај начин подржавајуће окружење у оквиру ког ће оно моћи да учи, истражује, ствара и развија се. Када је реч о боравку деце у предшколским установама, основе програма предшколског васпитања под називом „Године узлета” споменуте прилике за учење заснивају на пројектном приступу. Кроз пројекте, деца размењују искуства у окружењу које их богати у складу са њиховим интересовањима и потребама. Да би пројекти били смисленији и садржајнији, предшколска установа оставрује сарадњу са породицом и друштвеном заједницом, чиме се додатно проширују могућности за упознавање са разним животно-практичним искуствима и садржајима, тако што се деци пружају прилике за учење у реалним, свакодневним ситуацијама. Када дете учи кроз додир са окружењем, то у њему буди додатну мотивацију и радозналост, као и осећање припадности.

Пројекти доприносе учењу на такав начин да деца добијају прилике да се ангажују и истражују у ситуацијама које су за њих изазовне, инспиративне, које изазивају зачудност и жељу за новим сазнањима која ће повезати са већ стеченим искуствима. Пројекти нису унапред планиране активности учења, већ почињу одређеном идејом која потиче или од деце, или од васпитача који је уочио дечје актуелно интересовање, и даљим развијањем могућности за увођење садржаја. Ово је процес који обухвата учење, креативност, откривање, испробавање и акцију деце, у сарадњи са свим другим учесницима васпитно-образовног процеса. Што је окружење подстицајније, то су деца узбуђенија и показују већу иницијативу у процесу учења. Локална заједница представља посебно плодно тле за буђење дечје радозналости и мотивације, јер сарадњом установе са окружењем, пројекти добијају нову димензију прилика за учење, онакву, какву је некада у оквиру саме установе тешко организовати.

Овај рад има за циљ да истражи улогу локалне заједнице и породице у развијању пројеката из перспективе васпитача, на основу чега је извршено истраживање у ПУ „Др Сима Милошевић“ из Земуна, у ОЈ „Петар Пан“ у Батајници, са васпитачима запосленим у свим узрастним групама, а постављени циљ био је испитати мишљења васпитача о значају сарадње са локалном заједницом у развоју и спровођењу пројеката у предшколској

установи. Идеја за овакво истраживање потекла је од чињенице да се наш вртић налази на периферији и располажемо смањеним капацитетима за сарадњу са локалном заједницом, јер су ресурси који нас окружују далеко мање обухватни од вртића који се налазе на атрактивнијим локацијама. Управо зато је било важно извршити увид у искуства, потребе и мишљења васпитача како унапредити сарадњу, и шта су потенцијалне препреке са којима се суочавају. Добијени резултати омогућили су бољи увид у потенцијалне идеје којима би се могла унапредити пракса у реалном контексту, чиме је могуће отворити врата новим облицима и ефикаснијим моделима остваривања сарадње са окружењем.

С обзиром да је сарадња са локалном заједницом у многим предшколским установама поступак који захтева много више ангажовања него други облици рада, па је самим тим или недовољно подржана, или слабије организована, освртом на искуства васпитача и ослушкивањем њихових потреба или идеја стварају се могућности за побољшање рада у овој области. Некада је идеја пред нама, а не успевамо да је реализујемо јер недостаје само једна карика да повеже еветуалне учеснике, а с обзиром да је улога васпитача да ствара и обезбеђује разноврсне изворе сазнања и прилике за истраживање (Крњаја, Павловић-Бренеселовић, 2022), треба проширивати перспективу васпитача, што истраживања овог типа омогућавају.

Уједно, представљањем успешних облика сарадање са породицом и локалном заједницом који су реализовани у ПУ „Др Сима Милошевић“, ОЈ „Петар Пан“ покушали смо да прикажемо предлоге и идеје који се могу уврстити у рад других предшколских установа, или бити покретач сличних идеја којима ће се деци омогућити да кроз непосредно искуство сазнају и науче више.

I Пројекти и сарадња са локалном заједницом

1. 1. Значај учења кроз непосредно искуство

У вртићу „Петар Пан“ сви запослени посебну пажњу обраћају на важност дечјег искуства за процес учења. Овде није реч само о искуствима која деца стичу у оквиру установе и кроз односе са вршњацима и запосленима, већ и о активном стварању прилика за грађење искустава како унутар, тако и ван установе. Значај оваквог приступа дечјем учењу није нешто што се појавило уз увођење нових основа програма предшколског васпитања и образовања, јер је искуствено учење појам познат од давнина. О њему је највише говорио Колб (Colb, 1984), дефинишући га у складу са самим називом, као процес у ком се знање ствара трансформацијом искуства (Colb, 1984: 38, према: Healey, Jenkins, 2000: 2). Учење кроз реално искуство се прожимало кроз све програмске концепције, почев од Модела Б, преко Модела А, Монтесори приступа који поштујемо у вртићу „Петар Пан“, до Година узлета, које данас користимо у раду. У овој програмској концепцији фокус је на пројектном приступу, а могућности развијања тема превиђене су између осталог и кроз активну сарадњу са непосредним окружењем, односно, друштвеном заједницом.

Будући да је ОЈ „Петар Пан“ јединица локацијски на незахвалном месту када је реч о могућностима коришћења ресурса из окружења, сви смо фокусирани на сваку прилику која може да представља могућност да се деци обезбеди излазак из установе и упознавање окружења и живота ван ње. Учењем у реалном контексту, кроз непосредни додир са локалном заједницом у којој се вртић налази (и шире), деци се стварају прилике за учење које није могуће организовати унутар установе, а оваква искуства максимално развијају њихове потенцијале градећи трајна знања. Ово сматрамо важним из више разлога. Наиме, окружење је неодвојиво од детета и његовог учења, и оно мора да буде интегрисано и повезано са дететовим животом, како наводи Миљак (2009). Самим тим можемо да закључимо да је подстицајност дететовог окружења један од кључних покретача његових интересовања, а наша је улога да та интересовања искористимо посматрањем и послушкивањем ситуација за провокације, којима ћемо отворити ризнице дечјих питања и потреба да открију и сазнају више. Управо повезивањем детета са окружењем ми добијамо могућности да одступимо од утабаних стаза и тема, и проширимо своје видике на новим приступима и истраживачким циљевима. Повезивањем друштвене заједнице са нашим и

дечјим потребама и интересовањима, добит је вишеструка за све, јер успех васпитно-образовног процеса зависи од више фактора, односно од дететовог личног, породичног и локалног окружења (Cohen, 2011).

Деца треба да уче живећи јер је то једини начин да уче о стварном свету који их окружује. Затварањем процеса учења у зидове установе, ускраћујемо деци непосредна искуства из којих се граде најтрајнија знања о животу. Ако деци пружамо прилике, уместо да их ограничавамо пружањем помоћи и бригом онда када то није потребно, ми им стварамо окружење у ком се гради самопоуздање, стичу реална искуства и деца се осамостаљују. На тај начин стварамо стабилну основу за будућност и функционисање у друштву. Холистички и интегрисани приступ дечјем учењу је најисправнији пут ка конструисању знања, а учење кроз искуства у сарадњи породице и вртића са друштвеном заједницом управо то омогућавају.

1. 2. Улога пројеката у процесу истраживања и учења предшколске деце

Срж програма „Године узлета“ се заснива на интегрисаном приступу учењу који се остварује тако што се деци нуде различите ситуације учења у аутентичним предшколским контекстима кроз пројектно учење (Стојановић, 2023). Пројекат, како му само име говори, представља огроман скуп извора знања кроз које деца стичу искуства, уче и истражују свет који их окружује. Учењем кроз пројекте, деца имају прилике да активно истражују и усвајају знања кроз практичне, истраживачке активности, а оно што их издваја јесте то да се у стварању пројекта полази од дечјих интересовања и њихових могућности према искуству које имају, да одређене садржаје разумеју и процесуирају.

Дечја радозналост је покретач васпитачевих идеја и залагања, на такав начин да они у васпитно-образовном раду треба да практикују учење кроз истраживање у вртићу и заједници, као одговор на ову дечју особину, наводе Степић, Дедај и Џаић (2024). Учење треба да је засновано на колаборативном раду у којем су средишњи део праксе заједнички рад деце и одраслих и расправљање о идејама (Worth, 2010, према: Степић, Дедај и Џаић, 2024: 2). Васпитач због свега споменутог треба да зна да развија пројекте на основу праћења деце, они треба да буду засновани на учењу кроз истраживање, такође, он мора да зна да развија програм ослањајући се на разноврсне изворе садржаја, да укључује децу у локалне пројекте, догађаје и активности, реализује васпитно-образовни програм кроз двосмерну сарадњу са локалном заједницом, и друго

(Стандарди компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја. Сл. гласник РС - Просветни гласник, бр. 88/17 и 27/18, према: Степић, Дедај и Џаић, 2024).

Рано детињство је период када се ствара основа за целокупан развој. Све што дете савлада, развије или научи током предшколског детињства, представља драгоцену базу за грађење даљих знања кроз живот. Пружањем прилика да кроз пројекте дођу до сазнања, ми децу бодримо и мотивишемо да истражују, а онда се она у том процесу активирају, повезујући своје искуство, искуство које је новина за њих, и теорију. Стварањем разноврсних прилика за учење деци се омогућава да износе различито тумачење доживљаја, различито разумевање, те се тиме деца подстичу на изражавање путем различитих симболичких начина (Крњаја, Павловић-Бренеселовић, 2022). Ове ауторке кажу да је саставни део сваког пројекта трагање, неочекивана открића и отварање нових путева истраживања, што увек доноси авантуру, узбуђење, усхићеност, задовољство, испуњеност и нова сазнања за децу (Крњаја, Павловић-Бренеселовић, 2022: 15).

Отварање једног пројекта представља заједнички рад, како спонтан, тако и смислен, деце и васпитача. Степић, Дедај и Џаић (2024) то објашњавају на следећи начин: зачудност и упитност деце, али и васпитача, покрећу процес истраживања, па васпитачи подстичу учење деце пружањем разних алата, ресурса и искуства који им омогућавају да истражују на различитим местима у вртићу и у локалном окружењу, размишљају и расправљају о потенцијалним решењима (Степић, Дедај и Џаић, 2024: 3). Исто мишљење деле и васпитачи у вртићу „Петар Пан“; наводећи често на хоризонталним разменама да управо они, покретањем пројекта који су засновани на истраживачком приступу, деци стварају прилике да уче о разним темама на више начина, и кроз више извора информација. У заједничкој истраживачкој игри, деца експериментишу, откривају, сагледавају конкретне ситуације у реалном простору и времену, постављају питања, дискутују, долазе до одговора, решавају проблеме и са посебним узбуђењем гледају на процес учења. Она тада постају активни учесници у свом процесу долажења до сазнања, па тако кажемо да граде знања несвесна озбиљности онога чега су део.

Задатак васпитача је да послуша и прати шта је деци у датом тренутку интересантно, о чему причају, шта их чуди или фасцинира, и на основу тога бира каквом ће се пројекту посветити, и на који начин да уведе провокацију. Он води, али не даје готове одговоре, већ је његова улога да олакша процес учења, слушања, истраживања и учења заједно са децом (Rinaldi, 2006, према: Стојановић, 2023).

Пројектни приступ пружа деци могућност да природну радозналост задовоље кроз интеракцију са физичком и социјалном средином (Павловић-Бренеселовић, 2010). Кроз пројектни приступ се интегришу игра, планирано учење и учење у практичним животним ситуацијама (Павловић-Бренеселовић, Крњаја, 2017). Све вештине, знања и способности које деца у оквиру пројеката стекну, помоћи ће им да боље функционишу у заједници, како у оквиру вртића, тако и ван њега, у интеракцији са родитељима, вршњацима и друштвеном заједницом.

1. 3. Појам локалне заједнице

Појам локалне заједнице најбоље може да објасни васпитач са вишегодишњим искуством, који дубински схвата значај целокупног окружења у ком дете одраста за његов развој и учење. Наиме, за студента на првим годинама студија локална заједница представља углавном друштвене и културне локалитете у близини вртића, који се могу искористити за нове садржаје учење. Међутим, кроз године искуства и практичан рад, васпитачи схватају да је појам локалне заједнице много комплекснији и шири него што се то чини на самом почетку рада или током студија.

Локална заједница представља широк дијапазон потенцијалних подстицаја унутар и изван установе које дете прима, или може да прима, захваљујући залагању одраслих са којима проводи време. Дакле, није реч само о школама, болницама, музејима или пијацама, већ је реч о свим врстама размена у отвореном и затвореном окружењу, кроз које деца конструишу знање кроз размене са вршњацима и васпитачем (McClain & Vandermaas-Peeler, 2016, према: Степић, Дедај и Џаић, 2024). Према овим ауторима, а и дубљим разумевањем појма локалне заједнице кроз радно искуство, може се рећи да је она све оно што окружује децу, и све оно што за децу представља извор знања кроз непосредно искуство. То може да буде помоћ старијим члановима породице у раду на селу, заједничко плаћање рачуна на шалтеру поште или банке са родитељима, анализа природе која окружује одређени простор, речна обала, аеродром, фабрика, посета ветеринарској апотеци, излет на одређени локалитет, историјско налазиште, заједничка организација краћег путовања са децом уз поделу обавеза, одлазак на спортски догађај, посета стоматолошкој ординацији, обилазак ЗОО врта или ботаничке баште, организовано гледање представе у дејем позоришту са посетом самом позоришту и упознавањем са занимањима у овој области, и слично. Све оно што код деце изазива радозналост и

зачудност, као и потребу да коментаришу, дискутују са вршњацима и одраслима, постављају питања и трагају за одговорима, за њих представља извор знања кроз окружење.

Неретко смо у ситуацији да од деце сазнамо нове могућности остваривања сарадње са локалном заједницом, односно, деси се да нама као васпитачима одређене могућности промакну, јер их не доживљавамо као потенцијални садржај учења, а онда дечје интересовање и разговор у вртићу одведу у правцу остваривања сарадње и перципирања да нека појава или неко дешавање може да буде одличан покретач пројекта. С тим у вези, дечјим интересовањима приступамо врло озбиљно, активно пратећи све што их интересује, јер се увек иза неког питања или констатације крије дечја потреба да открију нешто ново или сазнају и схвате како ствари које их окружују функционишу. Дечје питање отвара пут ка новим дефиницијама локалне заједнице, јер и онда када мислимо да смо исцрпели све идеје, оне се појаве управе од деце, и када најмање очекујемо.

1. 4. Сарадња са локалном заједницом и стварање реалних ситуација за учење

Ауторке Травар и Бозало (2021) наводе да се важност сарадње предшколске установе са другим институцијама у локалној заједници огледа у богаћењу целокупног дечјег искуства (Травар, Бозало, 2021: 398). Значај сарадње предшколске установе и заједнице огледа се у све већој потреби да се деца припремају за сналажење у животним ситуацијама јер, како наводе ауторке Крњаја и Мишкељин (2006) у књизи *„Од учења ка подучавању”* образовни идеал није више поседовање знања, јер се она мењају, усложњавају и опште су доступна, већ умеће реаговања на промене, решавањепроблема у чијој основи је креативност и преузимање одговорности (Крњаја и Мишкељин, 2006:112, према: Травар, Бозало, 2021).

Један од најважнијих потенцијала које пројекти имају у предшколском васпитању и образовању јесте њихова могућност интеграције са локалном заједницом. Кроз пројекте који укључују сарадњу са локалним институцијама, организацијама, деца имају прилику да уче кроз стварне, реалне ситуације.

За децу је очигледност један од најважнијих фактора разумевања садржаја. Уз њу, важна је мотивација, буђење жеље да се нешто дубље испита, открије, или реши. Градећи један пројекат, васпитач трага за што већим бројем извора знања, или потенцијалних

ресурса из окружења, а знања која деца стекну кроз овакав процес учења, корисна су им у читавом животу, кроз могућност практичне примене.

Кроз интеграцију са локалном заједницом, пројекти постају још ефикаснији јер деца имају прилику да своја сазнања примене у реалним ситуацијама, чиме их на најозбиљнији начин припремамо за живот. Прилике за учење које се могу организовати кроз пројекте и сарадњу са локалном заједницом ниједан други приступ у оквиру установе не може да обезбеди. Да би се ово остварило, предшколска установа мора да буде отворена према заједници, али са друге стране, једнако је важна и отвореност заједнице према предшколској установи.

Један од важних фактора остваривања сарадње са локалном заједницом је и ниво сарадње са породицом, јер родитељи често могу да „откључају” врата која су можда вртићу недоступна. У пракси то значи да родитељи могу да омогуће одређене сусрете, посете важним локалитетима, или да организују посете унутар вртића које стварају деци нове изазове за учење. Узајамном подршком и отвореношћу, ствара се непрегледно море прилика за учење, које се деци унутар установе не би могле огранизовати.

Међутим, стање у пракси је другачије од онога како је предвиђено програмом Године узлета, када је реч о сарадњи са локалном заједницом. Пракса показује да је сарадња између предшколске установе и локалне заједнице често слабије развијена или неорганизована, што може негативно да утиче на квалитет образовања и васпитања деце предшколског узраста. Конкретно, у вртићу „Петар Пан“ срећемо се са неколицином препрека које могу да утичу на богатство једног пројекта који укључује локалну заједницу, али се вапитаи и поред тога залажу за њихово редовно организовање. Наиме, како се наш вртић налази на периферији, имамо ограничене могућности када је реч о ресурсима из окружења. Самим тим, трагамо за могућностима ван ближег окружења, што ствара додатни проблем везан за транспорт деце, будући да је теже организовати превоз до одређеног локалитета, а и економски фактор ига велику улогу. У складу са тим, локална заједница би требало да има више подржавајућу улогу када је реч о овако осетљивом узрасту, и отвори могућности којима би се можда превазишли проблеми са којима се суочавамо, а све у циљу децје добробити. Некада и поред труда да омогућимо деци разноврсност прилика за учење ван установе, често се доводимо у ситуацију да морамо да импровизујемо у оквиру установе, јер немамо адекватну подршку друштвене заједнице.

Решавање овог проблема треба да буде један од приоритета јер може значајно побољшати квалитет образовања и васпитања деце. Унапређењем сарадње између предшколских установа и локалне заједнице, могуће је створити подржавајуће окружење који још више доприноси дечјој добробити, уз адекватно вођење и подршку стручњака из предшколских установа.

1. 5. Отвореност установе ка споља-услов за успешну сарадњу са локалном заједницом

Као васпитач, свакодневно учавам колико је отвореност вртића важна за стварање позитивне и подстицајне средине у којој дете расте и развија се. Вртић није издвојена целина, он је део заједнице, и што је више у њу укључен, то је његов утицај на дете снажнији и сврсисходнији. Повезивањем са породицом, институцијама и различитим чиниоцима из окружења, вртић постаје живо и динамично место у којем се негују праве животне вредности. Исто тако, за дете је заједница његово непосредно окружење, дакле породица, комшилук, шира породица, вртић и друге установе и институције које оно посећује и у њих се укључује, као што је дом здравља, продавнице, паркови, игралишта, дворишта, играонице, библиотеке, позоришта за децу (Сл. гласник РС - Просветни гласник, бр. 16/2018, према: Степић, Дедај и Џаић, 2024). Отвореност вртића према оваквој заједници значи спремност на сарадњу, размену искустава, укључивање одраслих из окружења у планирање и реализацију активности, али и остваривање партнерства са локалном заједницом. Та сарадња деци приближава свет око њих, пружа им прилике за аутентично учење и помаже да развијају осећај припадности.

У складу са концептом „Година узлета“, који наглашава важност дечјег активног учешћа, отворена комуникација и сарадња са заједницом омогућавају нам да заједно стварамо простор у којем се деца слушају, уважавају и добијају подршку за све аспекте свог развоја.

Павловић Бренеселовић (2000) говорећи о значају партнерства са локалном заједницом наводи да предшколска установа треба да развија партнерске односе са локалном заједницом, изграђивањем заједничких интереса и циљева, што би у васпитни контекст унело животност. Партнерство је удруживање са заједничким интересима и циљем (Павловић Бренеселовић, 2000, према: Мијајловић, 2016: 245). Са друге стране, Марјановић (1987) је давно говорио о томе да се програм износи у локалну заједницу тако

што се не везује само за оквири васпитне институције, већ се одвија и на нивоу заједнице. Овај аутор сарадњу објашњава као учешће у локалним догађајима, акције у локалној заједници, посете локалној заједници и посете од стране локалне заједнице. У ужем смислу, а из угла васпитача, партнерство ове врсте би подразумевало да локална заједница улази у програм кроз разраду програма (Марјановић, 1987, према: Мијајловић, 2016: 245). Ако је циљ савременог васпитања и образовања да се дете еманципује, онда се установе морају отворити ка споља да би се ово остварило, односно, морају обезбедити деци учење не само унутар простора већ и ван њега, кроз реални контекст живота (Мијајловић, 2016).

Отвореност установе у многоне зависи од наше спремности да се бавимо партнерством, односно, да грађење партнерских односа поставимо у центар. Ако је нама као стручњацима нешто важно, односно, може да допринесе дечјој добробити, онда морамо у центар поред детета као најважније фигуре ставити и грађење партнерског односа са окружењем у ком оно живи и расте, и активно комуницирати и планирати са представницима те заједнице. Вртић мора да прати актуалне догађаје у заједници и омогући да деца буду део њих, јер је то учење у заједници, а оваквим приступом учење постаје повезано са конкретним условима дате заједнице, чиме се гради веза детета са заједницом у којој живи (Antunić Majcen i Pribela-Hodap, 2017).

Први кораци увек полазе од васпитача, јер су они покретачи овог односа, а њихова спремност да уложе труд, послушају и стално и ван посла „вребају“ могућности за сарадњу, покрећу сарадњу. Тако и у вртићу „Петар Пан“, у складу са са принципима „Година узлета“ посебан акценат стављамо на активно учешће деце у животу ван установе, поштујући њихова интересовања и иницијативу. Кроз сарадњу наше активности добијају већи смисао, деца уче кроз искуство и тиме постају видљиви у својој заједници.

Анализирајући своје радно искуство у вртићу, могу закључити да свакодневно видим колико је важно да наша установа буде отворена за сарадњу са друштвеном заједницом. Када вртић није затворен простор, већ место сусрета различитих људи, идеја и искустава, деца добијају прилику да уче у реалном контексту и да развијају осећај припадности својој средини. Батајница је насеље које се брзо развија, са разноврсном популацијом, и наша установа се труди да прати те промене, градећи везе са породицама, школама, библиотекама, локалним предузећима и културним центрима. Отвореност вртића се огледа у томе што позивамо родитеље да учествују у активностима, организујемо заједничке радионице, посете установама у окружењу, и кроз пројекте подстичемо децу да истражују свет око себе. Наша отвореност слика је отворености нашег

вртића чији је основни циљ добробит деце, коју остварујемо градећи мрежу односа са разним представницима заједнице у којој се налазимо. Кроз сарадњу са локалном заједницом, вртић заједно са децом уноси промене и обликује заједницу, а у исто време, на тај начин, деци се омогућава да упознају свет изван добро познате безбедности њихове куће и вртића. (Vandekerckhove i sar., 2013). Вртићи морају да буду отворени за овакав вид рада, јер отварањем врата они показују окружењу шта заправо они имају да понуде.

1. 6. Како се може остварити сарадња са локалном заједницом – улога васпитача и породице

Степић, Дедај и Џаић (2024) кажу да васпитач повезује вртић са локалном заједницом тако што користи ресурсе и просторе у заједници за реализацију различитих активности. Уједно, он се залаже за то да деца учествују у различитим дешавањима у локалној заједници а исто тако и сам настоји да организује догађаје у које може да охрабри чланове локалне заједнице да се укључе (на пример: Дани здравља – позив локалним домовима здравља, стоматолозима, спортским удружењима, да се укључе у пројекте и промовишу међу децом здрав начин живота). Посебну пажњу обраћа и на партнерство са родитељима који могу бити , и често и јесу, снажан извор идеја, контаката, решења, и могућности за стварање нових прилика за учење ван саме установе.

Задатак васпитача је и да омогући да локалне организације буду места на којима ће се реализовати неке активности са децом, да се повезује са удружењима родитеља, да ради на томе да помогне породицама да се повежу са разним услугама и програмима у локалној заједници који су потребни породици, и на крају да сарађује са школама кроз посете, организовањем заједничких активности и акција и разменом информација ради лакшег стварања континуитета предшколског са школским системом образовања, односно, лакше дечје интеграције у школе након вртића.

У пракси, прилике могу да се створе на много начина, почев од подстицања партнерства са породицом која може да буде корисан извор контаката или информација о потенцијалима локалне заједнице у којој се вртић налази, а потом и васпитач сам треба да креира могућности за сарадњу. То може да буде присуствовање активностима из околине, одлазак са децом до пијаце или оближње пекаре, релаксирајућа шетња у којој би се са децом за почетак анализирано шта им се допада и шта им привлачи пажњу у окружењу у крају, подизање видљивости вртића кроз мале изложбе или представе на отвореном,

грађење контаката и веза са установама и организацијама у крају попут школа, музеја, библиотека, фирми, спортских центара, клубова пензионера, болница итд. Често у окружењу вртића постоје и бројна удружења која су мање видљива, а уз мало истраживања може се доћи до корисних информација о њима (на пример: удружење за заштиту птица, удружење за неговање традиције нашег краја, културно-уметничка друштва, удружења националних мањина и слично). Сусрети са оваквим удружењима деци могу да обезбеде драгоцен искуства која ће им користити и ван установе. Потребно је само трагати, и бити истрајан у сопственом истраживању, и имати адекватну подршку установе, како бисмо дошли до прилика за учење које су креативније од многих других извора знања које редовно користимо у раду.

Повезивање са заједницом може да помогне у томе да вртић постане видљивији и да функционише и као место где деца и њихови родитељи могу да се осећају као код куће, удобно им је и осећају да ту припадају, градећи припадност и стварајући везу са окружењем у ком се објекат налази. Улога родитеља често је изузетно значајна у погледу ове видљивости, јер породица може да обезбеди одређене контакте, покрене иницијативу, омогући одређена учешћа у такмичењима или манифестацијама и слично.

Васпитачи имају важан задатак да посматрају у анализирају окружење тако што се упознају са њим, са комшилуком, гледају да утврде шта се нуди у околини попут отворених простора, саобраћаја, зелених површина, високих зграда, кућа, фасада, ко тамо живи, које услуге су доступне породицама, које врсте активности су организоване, које институције постоје у близини, која удружења, какве све ресурсе могу да искористе за рад са децом. Након овакве анализе, васпитачи могу да направе мапе области и да почну са размишљањем о томе шта би вртић могао да уради са прикупљеним информацијама, на пример, какве прилике за учење постоје, какви би били садржаји учења, како ступити у контакт, како остварити сарадњу, како подстаћи заједницу да буде део живота вртића и слично. Тиме се покреће процес отварања могућности за унапређивање потенцијала које локална заједница пружа.

У вртићу „Петар Пан“ постоје бројни пројекти који показују да је и поред одређених препрека, могуће реализовати квалитетне и богате пројекте ван установе, уз подршку родитеља и велико залагање васпитача и стручних сарадника. Редовне шетње по ближој околини вртића постале су прилика за истраживање и откривање разних фирми, салаша, продавница, домаћинстава са којима смо остварили сарадњу. Томе погодује и чињеница да сва деца имају чланске карте у локалној библиотеци и радо је посећују. Често

библиотека буде ресурс за нова сазнања и информације на различите теме, а уједно доприносимо свим областим дечјег развоја на овај начин.

Пројектне приче из нашег вртића говоре о томе да се успешни пројекти обично започињу спонтано, и некада са мишљу да је немогуће остварити одређени контакт, или превазићи препреке, а онда се једноставно створе услови и прича се развија и до неколико месеци, чиме се потврђује да је сарадња са окружењем богат извор садржаја и могућности за учење.

II Ранија истраживања

Истраживања показују да инклузивни пројекти и активности са локалним институцијама (библиотеке, музеји, еколошке акције, спортски клубови) подстичу мотивацију и креативност код деце (Ковачевић и сар., 2015). Активно укључивање деце у пројекте са локалном заједницом развија социјалне и когнитивне компетенције кроз практично искуство и сарадњу (Петровић, 2018). Учешће породице и заједнице значајно доприноси раном откривању специфичних потреба деце, што побољшава индивидуализацију образовног процеса (Марковић, 2012).

Ковачевић и сарадници (2015) извршили су студију о интеграцији локалних културних садржаја у предшколско образовање у Београду и Новом Саду - позитивни ефекти на развој језичких и социјалних вештина. Студија је обухватила педагошко особље и директоре предшколских установа у Београду и Новом Саду, као и родитеље деце, уз анализу конкретних образовних програма који укључују локалне културне садржаје.

Истраживање је показало да укључивање локалних културних садржаја (посете музејима, библиотекама, традиционалним манифестацијама) подстиче развој језичких способности и социјалних вештина код деце. Деца која су учествовала у овим активностима показала су већу мотивацију за учење и бољу способност изражавања. Такође је истакнуто да сарадња са локалном заједницом обогаћује курикулум и чини образовање релевантнијим за стварни живот.

Према истраживању из 2018. године аутора Петровић (2018) које се бавило социјалним компетенцијама деце у вртићима са јаким партнерствима са локалном заједницом у Нишу, утврђено је да вртићи који остварују активну сарадњу са локалном заједницом (организације, спортски клубови, културне установе) развијају код деце боље социјалне вештине као што су тимски рад, емпатија и комуникација. Сарадња са заједницом доприноси и смањењу социјалне искључености и развијању осећаја припадности. Према резултатима истраживања, препорука је веће укључивање заједнице у свакодневне активности и пројектне радове у вртићима. Истраживање је спроведено кроз фокус групе и упитнике са васпитачима, као и посматрање активности деце у вртићима у Нишу, који имају развијену сарадњу са локалним заједницама.

Једна од ауторки програмске концепције „Године узлета“, Драгана Павловић Бренеселовић такође се бавила анализом везе предшколске установе као отвореног система са процесом учења деце (Бренеселовић, 2000). Она је утврдила да предшколска

установа не треба да функционише изоловано, већ као део шире друштвене заједнице. Она наглашава значај активног укључивања породице, локалних институција и заједнице у развојне и образовне процесе. Отворени систем омогућава боље прилагођавање потребама деце и пружа богатије искуство учења. Рад указује на потребу за развојем модела сарадње који су вишедимензионални и трајни. У самом раду ауторка се ослања на студије случаја и интервјуе са васпитачима и руководиоцима предшколских установа које су развијале моделе отворених система у оквиру друштвене заједнице.

Када је реч о окружењу, на нашим просторима извршено је више истраживања везаних за тему сарадње предшколске установе и заједнице. У Хрватској, Ковачић и Марушић (2016) истраживањем су утврдили да интензивна сарадња вртића са локалном заједницом и породицом доприноси побољшању комуникацијских и социјалних вештина деце. Укључивање родитеља у планирање и реализацију образовних активности оснажује осећај заједништва и подршке, што позитивно утиче на развој самопоуздања код деце. Такође, сарадња са локалним институцијама проширује образовне могућности и подстиче креативност.

У Словенији, Новак и Хорват (2017) извршили су студију којом су утврдили да предшколске установе које активно сарађују са ширим друштвеним окружењем остварују боље исходе у области социјалне инклузије и емоционалног развоја деце. Наглашена је важност партнерског односа са родитељима и локалним организацијама као фактора који доприноси квалитетнијем образовању и већој мотивацији деце за учење. Ови аутори препоручују системску подршку и континуирани развој програма сарадње са заједницом.

С обзиром да сарадњу са локалном заједницом промовишу бројне програмске концепције, једна од таквих је и Ређо Емилија, која је у успону у нашој земљи. Тако у Италији, аутори Rossi & Bianchi (2019) су истражили примену Ређо Емилија филозофије у предшколским установама у Италији, са посебним освртом на сарадњу са локалном заједницом. Утврђено је да овај приступ, који подстиче активно укључивање родитеља, уметника, локалних стручњака и институција, обогаћује образовни процес и развој детета кроз заједничке пројекте и истраживачке активности.

Rossi & Bianchi (2019) наводе да сарадња са заједницом омогућава деци да уче кроз стварне, контекстуализоване ситуације и јача осећај припадности и креативности. Истраживање наглашава важност флексибилних образовних модела који интегришу локалне ресурсе и заједничке иницијативе. Засновано је на квалитативној анализи и укључивало је пре свега перспективе васпитача и директора предшколских установа које

примењују Ређо Емилија приступ. Аутори су такође разговарали са родитељима и локалним партнерима (уметницима, стручњацима из заједнице) како би сагледали ширу слику сарадње.

Да бисмо сагледали ширу слику о значају сарадње предшколске установе са локалном заједницом, осврнули смо се на неколицину истраживања из окружења и код нас, у којима се спроводе програми који су засновани на пројектном приступу. Анализа представљених истраживања имала је за циљ да нас уведе у значај испитивања потреба, ставова и искустава наших васпитача о овој теми, јер, и поред тога што је јасно дефинисано кроз литературу да непосредно окружење деци обезбеђује непроцењиве прилике за учење и изворе садржаја, морамо бити свесни да је ситуација у сваком од вртића у Србији другачија, и да васпитачи некада имају минималне потребе за подршком како би овај вид учења са децом подigli на виши ниво.

III Методолошки део

Предшколска установа може пронаћи велики ослонац за свој рад у окружењу у коме се налази. У зависности од ресурса средине у којој се вртић налази и мотивисаности васпитача, пројекти који се реализују могу добити много подршке од локалне заједнице стварајући прилике за учење кроз ову сарадњу, какве се не могу организовати унутар установе.

Истраживање се базира на утврђивању перспективе васпитача о нивоу и могућностима повезивања са друштвеном заједницом како би се она искористила за богатије организовање пројеката. Бавили смо се мишљењима васпитача о томе на који начин остварују сарадњу, са каквим се препрекама сусрећу у раду, у којој мери им друштвена заједница омогућава приступ и интеграцију, и колико је све ово корисно за развијање пројеката. Бављење овом тематиком иницирано је чињеницом да се реализација пројеката не везује само за одвијање унутар вртића, већ и на нивоу заједнице која може да омогући бројне неуобичајене прилике за учење.

3. 1. Предмет и проблем истраживања

Предмет истраживања је испитивање ставова васпитача у предшколској установи „Др Симо Милошевић“ конкретно ОЈ „Петар Пан“ о повезаности предшколских установа са друштвеном средином коју чине различите институције и организације у окружењу установе, и могућности коришћења ресурса заједнице за развијање пројеката. На основу предмета истраживања, утврдили смо проблем који гласи: Како унапредити могућности сарадње са локалном заједницом како бисмо више користили ресурсе које она нуди у развијању пројеката?

3. 2. Циљ и задаци истраживања

Сваки вртић треба да сагледа могућности стварања прилика за учење и ван саме институције, и да их максимално користи у процесу васпитања и образовања деце. Неки вртићи имају боље услове за сарадњу са окружењем, док некима локација не дозвољава довољно прилика. Неке заједнице су отворене док је са другима теже остварити контакте. Фактор мотивисаности васпитача такође игра важну улогу у остваривању прилика за сарадњу. Због тога је занимљиво испитати какве ставове имају васпитачи о повезаности

предшколских установа са друштвеном средином и како то утиче на могућности стварања и развијања пројеката. То је уједно и основни циљ овог истраживања.

Глобални циљ истраживања конкретизован је путем следећих истраживачких задатака:

1. Испитати мишљења васпитача о значају сарадње предшколске установе са локалном заједницом у циљу развијања пројекта.
2. Утврдити начине сарадње предшколске установе и локалне заједнице.
3. Испитати у којој мери се остварује сарадња предшколске установе и локалне заједнице.
4. Унаређење праксе-реализација пројеката.

3. 3. Хипотезе

Наше полазно очекивање, с обзиром на постављене задатке у истраживању, било је да ће истраживање допринети унапређењу сарадње предшколске установе и локалне заједнице, указати на важност овог аспекта за добробит детета и указати на нове начине остваривања сарадње, открити нова места у локалној заједници.

3. 4. Методе и истраживања

Истраживање је реализовано путем дескриптивне методе која служи за описивање проблема, а користи се при анализи и интерпретацији резултата истраживања и извођењу закључака. Коришћена је техника анкетирања и скалирања. Инструменти: упитник за васпитаче.

3. 5. Варијабле истраживања

Зависну варијаблу у овом истраживању чине ставови испитаника/васпитача, о условима и могућностима реализације сарадње са локалном заједницом и организацијама из окружења вртића и ставови и мишљења о могућностима које овај облик сарадње пружа за стварање и развијање пројеката у вртићу.

3. 6. Узорак

Узорак је издвојен из популације васпитача ПУ „Др Сима Милошевић“. Чини га 20 васпитача ОЈ „Петар Пан“. Сви васпитачи су женског пола, са пет и више година радног искуства у предшколским установама и са искуством уразличитим узрасним групама.

3. 7. Поступак и план анализе података

Истраживање је реализовано тако што су васпитачи попуњавали упитник који обухвата питања отвореног и затвореног типа, анониман је, и пружа увид у ставове и искуства васпитача запослених у предшколској установи „Др Симо Милошевић“, у ОЈ „Петар Пан“. Узорак је одабран управо из потребе да се анализом дође до потребних одговора и идеја за унапређење могућности сарадње са заједницом на нивоу конкретне установе. Анализа добијених резултата је извршена помоћу Microsoft Word и Microsoft Excell - а, Резултати су приказани кроз статистичку обраду и графички. Интерпретација је након обраде приказана дескриптивно.

3. 8. Резултати истраживања

С обзиром на постављене истраживачке задатке, у наставку је приказана дистрибуција одговора испитаника и дискусија добијених резултата. Сви одговори су представљени графички ради лакшег прегледа процената.

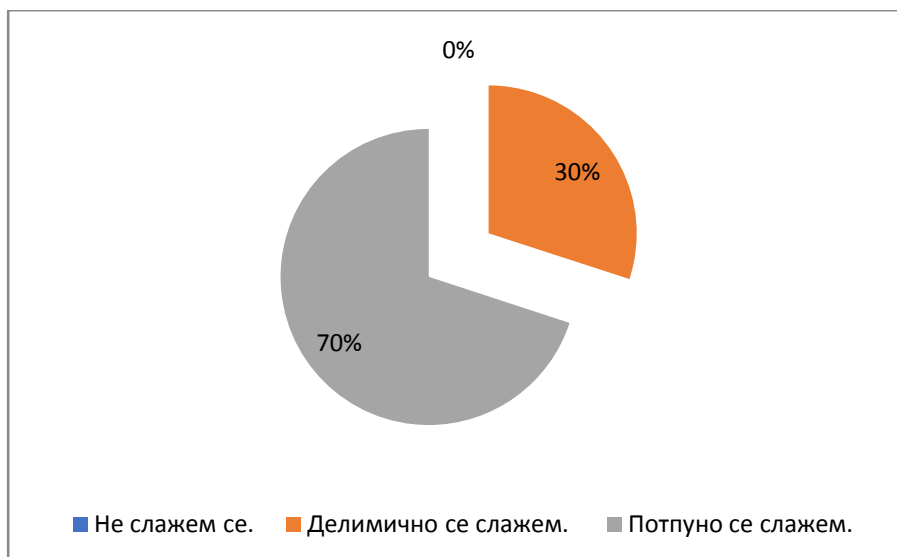
Кроз прва четири питања покушали смо да дођемо до општих информација везаних за реализацију сарадње са локалном заједницом и предшколске установе. Тако овај део упитника можемо сматрати једном целином. Првим питањем анализирано је мишљење васпитача о томе да ли сарадња са локалном заједницом доприноси квалитету васпитно-образовног рада. Графикон бр. 1 представља добијене одговоре.

Графикон 1: Сарадња са локалном заједницом доприноси квалитету васпитно-образовног рада.

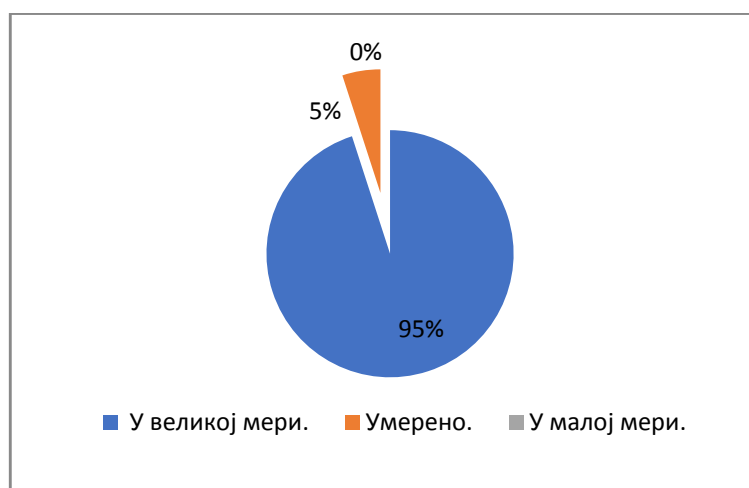
Као што је било и очекивано, највећи проценат васпитача изјаснио се да сарадња са локалном заједницом доприноси квалитету васпитно-образовног рада. Укупно 19 (95%) њих се потпуно слаже са овим ставом, док се 1 васпитач или 5% делимично слаже. Нема испитаника који се не слажу са овим ставом.

Друго питање анализирано је реални контекст у ком васпитачи раде, односно, да ли у њиховом вртићу постоји континуирана сарадња са установама из локалне заједнице (нпр. библиотека, дом здравља, школе, удружења, културни центар итд). Графикон 2 приказује њихове одговоре, који су указали на чињеницу да се највећи проценат слаже у потпуности са овим ставом. 70% васпитача наводи да је сарадња са локалном заједницом у њиховом вртићу континуирана, ниједан васпитач није навео да не постоји континуирана сарадња, док се 30% делимично слаже са ставом да је вртић остварује континуирану сарадњу са окружењем.

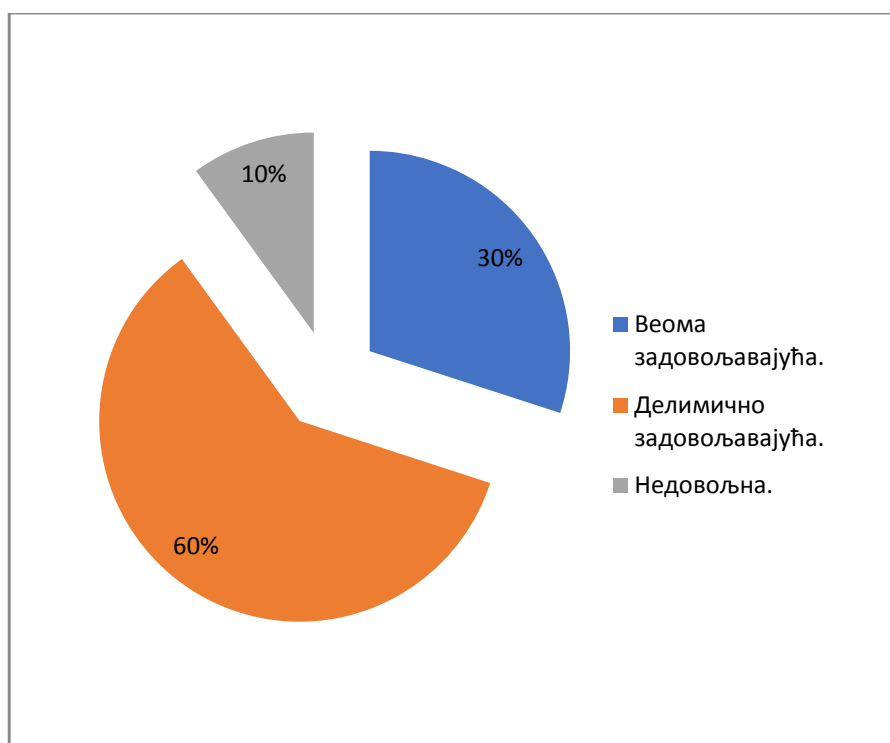
Графикон 2: Ваш вртић остварује континуирану сарадњу са локалном заједницом

Како бисмо указали на значај сарадње са локалном заједницом за испуњавање захтева Година узлета, васпитачима је у трећем питању тражено да наведу у којој мери реализација конкретних пројеката са локалним организацијама (нпр. музеји, школе, културне установе) доприноси развоју нових ситуација за учење деце. Они су у највећем проценту (95%), како и Графикон 3 показује, навели да се ситуације за учење додатно стварају када се пројекти реализују кроз конкретне прилике сарадње са локалном заједницом, и 5% сматра да ово делимично доприноси развоју нових ситуација за учење. Нема васпитача који се не слажу са овим ставом.

Графикон 3: ситуације за учење се додатно стварају када се пројекти реализују кроз конкретне прилике сарадње са локалном заједницом

Следећим питањем анализирана је сарадња из правца „локална заједница према вртићу” па су васпитачи питани како оцењују тренутну праксу укључивања локалне заједнице у активности вртића и пројекте који су усмерени на децу. Јасно је да је иницијатива вртића увек већа у односу на локалну заједницу јер су потребе вртића у овом односу веће, али је важна и повратна релација, па је 30% васпитача навело да је укључивање локалне заједнице у пројекте вртића на веома задовољавајућем нивоу, 60% да је делимично задовољавајућа, док је 10% навело да је ниво укључивања локалне заједнице у пројекте вртића недовољан. Одговор који је добијен може да буде смерница за трагање за новим начинима и приступима којима би се локална заједница јаче мотивисала да се укључи у потребе вртића и омогући деци да кроз учење ван просторија установе долазе до нових сазнања.

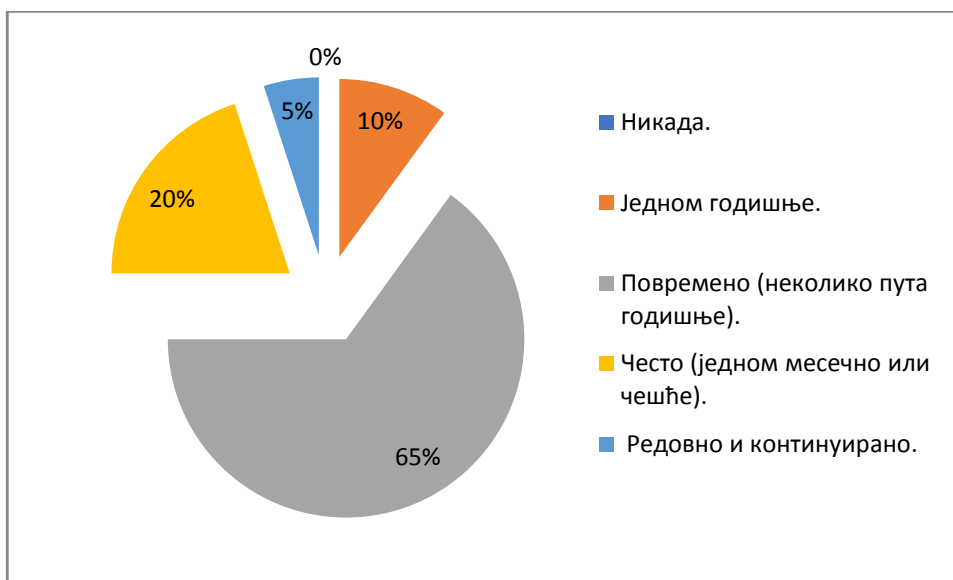

Графикон 4: Опис нивоа укључивања локалне заједнице у пројекте и активности који су усмерени на децу из угла васпитача

У следећем делу, анализом питања 5-7, приказана су мишљења васпитача о томе колико често се у вртићу реализују пројекти који обухватају сарадњу са локалном заједницом, на које начине најчешће, и у којој мери им у томе подршку пружају родитељи.

Одговоривши на пето питање, васпитачи су рекли, што је и приказано на Графикону 5, да пројекте у сарадњи са локалном заједницом остварују повремено, неколико пута годишње

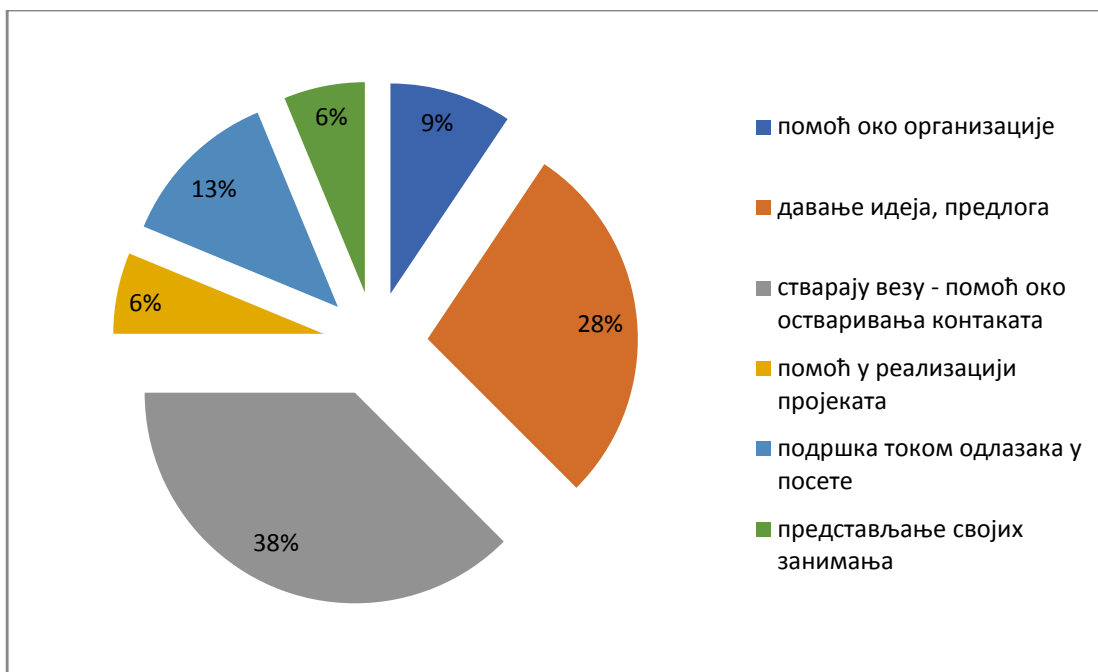
што је и највећи проценат одговора (65%), 20% њих је навело да је то често, једном месечно или чешће, 10% да се овакви пројекти организују само једном годишње, док је само 5% навело да се пројекти који обухватају сарадњу са локалном заједницом одржавају редовно и континуирано. Будући да је најмања фреквенца одговора она која иде у корист тематици истраживања, можемо је сматрати као кључном за трагање за начинима да се овакви пројекти реализују чешће.

Графикон 5:

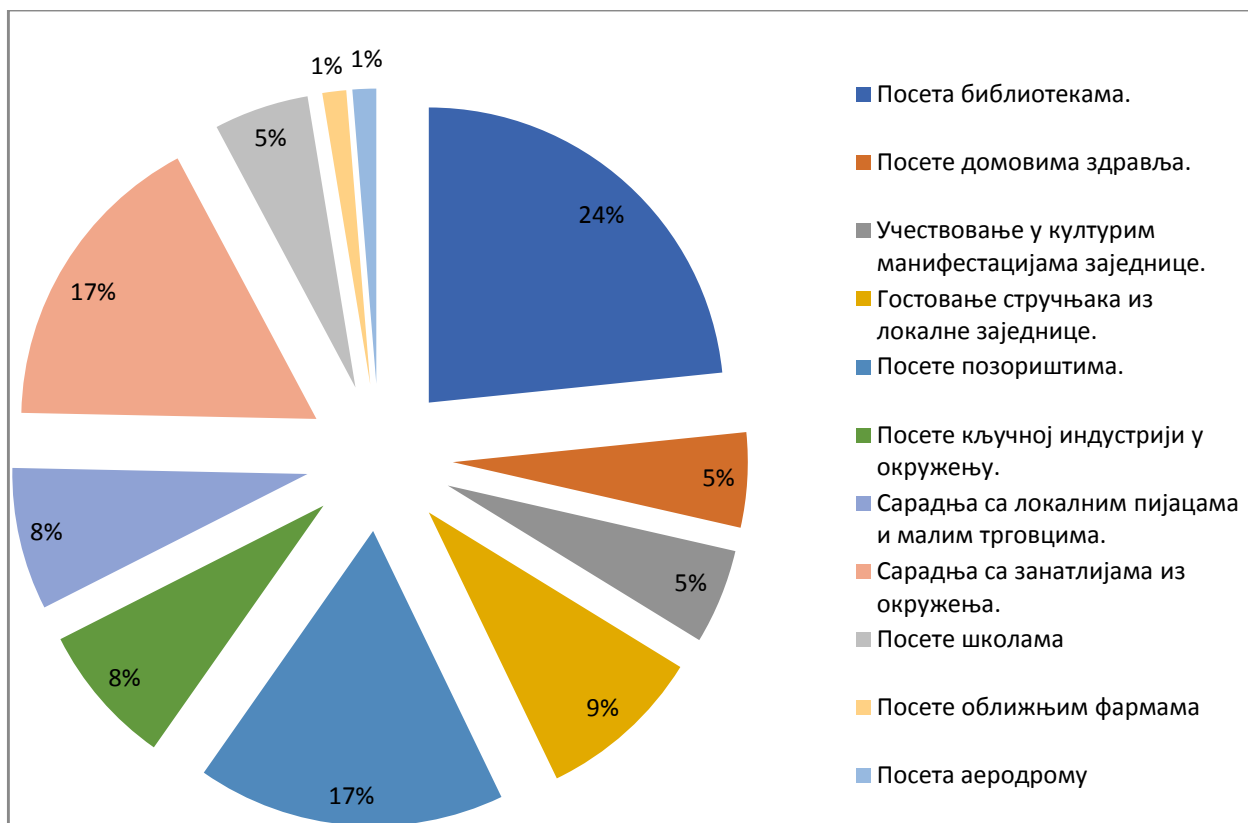
Колико често се у вашем вртићу реализују пројекти који подразумевају сарадњу са локалном заједницом?

Након питања колико често, васпитачи су питани и како родитељи доприносе остваривању сарадње са локалном заједницом. Њихови одговори су сумирани на основу оних који су се највише пута поновили, и на основу фреквенце су креирани општи одговори који највише одговарају добијенима. Резултат је приказан у Графикону 6 и указује да партнерски однос васпитача и породице доприноси вишем нивоу сарадње са локалном заједницом, првенствено кроз подршку коју родитељи пружају у стварању веза и остваривању контаката са локалном заједницом (38%), и тако што дају идеје и предлоге за потенцијалну сарадњу (28%). Ово су и најчешће наведени одговори, а поред њих, васпитачи су навели и следеће: 13% подршка током одлазака у посете, 9% помоћ око организације, 6% помоћ приликом реализације пројеката и исти проценат одговора односи се на представљање својих занимања. Сагледавањем овако добијених одговора, уочава се мноштво приступа и начина којима родитељи доприносе остваривању сарадње са локалном заједницом, што указује и на значај развијања партнерских односа са њима.

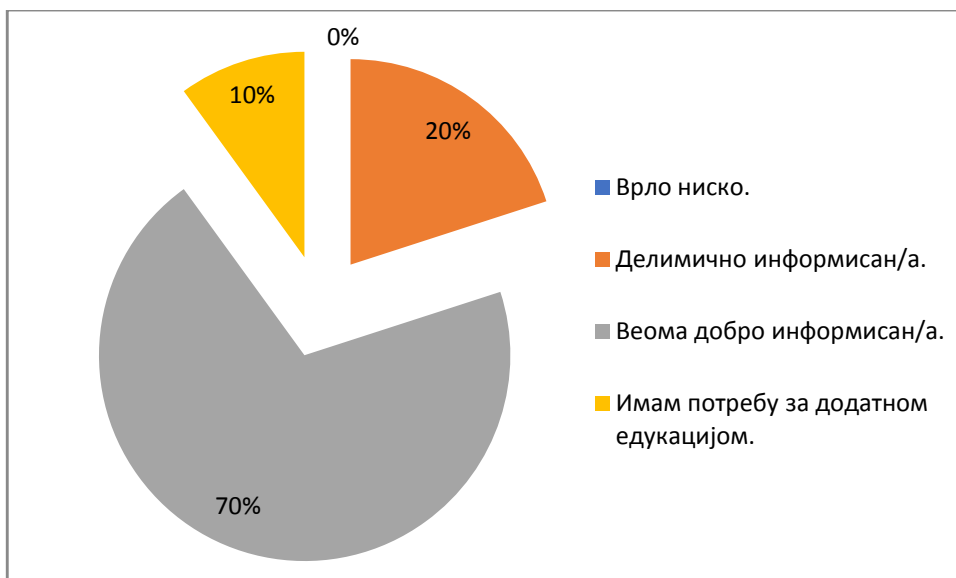
Графикон 6: како родитељи доприносе остваривању сарадње вртића са локалном заједницом.

Кључно за ову целину питања јесте и питање који су најчешћи облици сарадње са локалном заједницом, односно, како је реализују васпитачи у свом вртићу. Њихови одговори приказани су на Графикону 7 и приказани су у односу на највећи проценат понављања у добијеним одговорима, према укупном узорку испитаника. Они указују на то да се сарадња најчешће остварује посетом библиотеци па се овај одговор појавио на 18 упитника (24%), за њом следе сарадња са позориштима и сарадња са занатлијама из окружења са по 13 понављања (18%), гостовања стручњака из локалне заједнице са 7 понављања (13%), а васпитачи у мањем проценту навели су и посете околној индустрији, аеродрому и локалним пијацама и малим трговцима, учествовање у културним манифестацијама, као и посете школама и домовима здравља. Разноликост добијених одговора показатељ је коришћења ресурса из окружења на мноштво начина, што води ка томе да се сарадња са локалном заједницом негује и подржава.

Графикон 7: облици сарадње вртића са локалном заједницом

У следећој целини, односно кроз питања 8-11 трудили смо се да дођемо до сазнања о томе како васпитачи вреднују свој ниво знања за развијање сарадње са локалном заједницом, какве капацитете има њихово окружење, са каквим се препрекама суочавају код остваривања веза и на који начин промовишу вртић у локалној заједници. С тим у вези, васпитачи су навели да сматрају да су веома добро информисани (Графикон 8), јер је њих 14, односно, 70% навело овај одговор, а 20% да је делимично информисано, док је 10% навело да има потребу за додатном едукацијом. Нема васпитача који за себе сматрају да нису довољно иформисани.

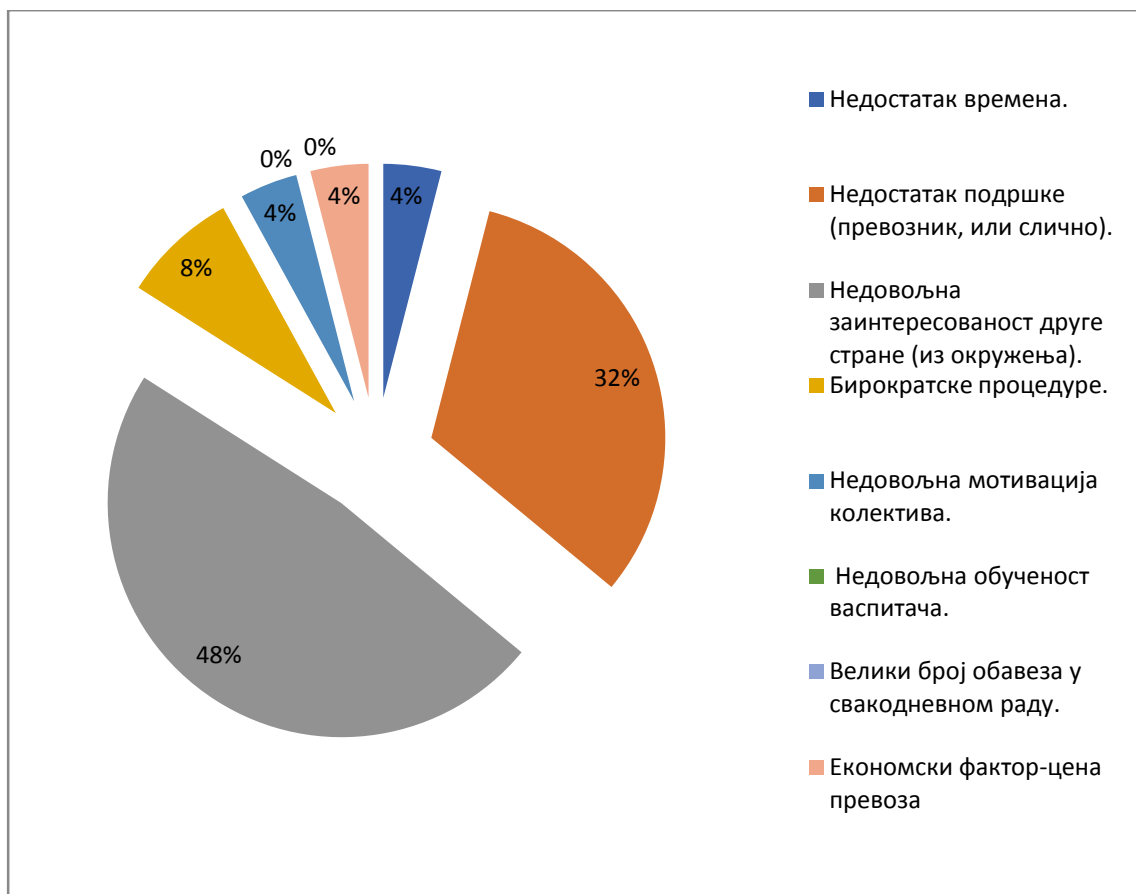
Графикон 8: шта васпитачи мисле о свом нивоу информисаности за сарадњу са локалном заједницом

Кроз девето питање тражили смо да васпитачи наведу шта мисле о локацији вртића, односно, о томе, да ли вртић има адекватно, подстицајно и инспиративно окружење (простор, ресурси, приступ локалним институцијама) за покретање пројеката, и њихови одговори су приказани на Графикону 9. 80% васпитача наводи да су ресурси у окружењу вртића делимично инспиративни када је реч о развијању пројеката, док 20% сматра да је окружење веома подстицајно. Највећи проценат васпитача навео је одговор бр. 2, односно, делимично инспиративно окружење управо из разлога што се објект налази на периферији и као такав, локацијски није довољно близу ресурсима којима располажу објекти на другим локацијама.

Графикон 9: окружење вртића је инспиративно и подстицајно када је реч о ресурсима из окружења.

Надовезујући се на питање о капацитетима окружења, следећим питањем тражили смо да васпитачи наведу конкретне препреке за реализацију пројеката кроз сарадњу са локалном заједницом, и на Графикону 10 видимо да је највећи проблем овог објекта недовољна заинтересованост локалне заједнице да учествује у сарадњи (48%), као и недостатак подршке локалне заједнице у контексту проблема организације превоза деце, подршке лица изван вртића који би били пратња деци заједно са васпитачима, и уопште подршка окружења у организационом смислу (32%). Сви остали понуђени одговори имали су значајно мању фреквенцу понављања (бирокрација, економска страна, и слично), у распону од 4-8%. Према оваквој статистици добијених резултата, примећујемо да је подршка и заинтересованост локалне заједнице највећи проблем са којим се суочава вртић „Петар Пан“ када је реч о препрекама за остваривање сарадње.

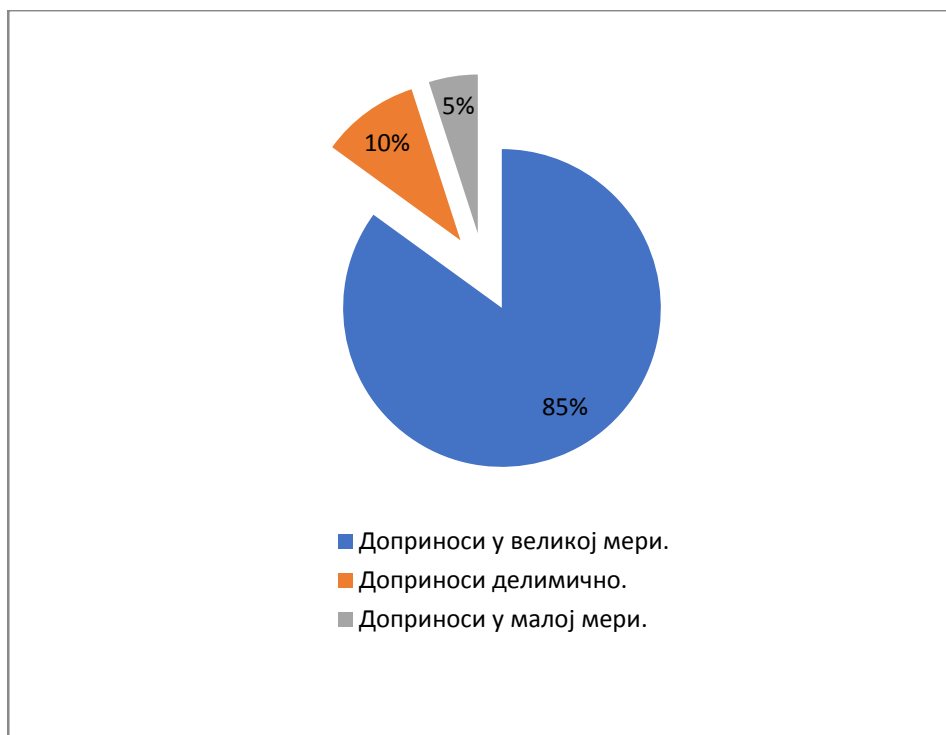
Графикон 10: препреке са којима се васпитачи суочавају приликом организовања пројеката у сарадњи са локалном заједницом

У завршном делу ове целине било је значајно да се утврди да ли васпитачи промовишу вртић у окружењу, и на који начин га чине га видљивијим. На Графикону 11 видимо да је 59% њих навело да промовише вртић тако што позива представнике локалне заједнице на сарадњу путем маила, телефоном, или личним сусретима, као и да 33% васпитача промовише вртић тако што се активно одазива на позиве или конкурсе за разне манифестације у окружењу које добијају од установа/удружења из друштвене заједнице. Свакако и позитиван наратив о вртићу представља важан фактор, и за овај одговор се определило 8% васпитача.

Графикон 11: како васпитачи промовишу вртић ван установе

Дванаесто питање усмерено је било на значај иницијативе вртића за сарадњу са локалном заједницом, па смо на Графикону 12 показали шта васпитачи мисле о овој теми. Наиме, они су, као што смо и очекивали, навели да иницијатива вртића доприноси у великој мери могућностима развијања сарадње са локалном заједницом, па је 85% њих навело ово као одговор. 10% сматра да иницијатива вртића доприноси делимично, док се 5% не слаже са овим ставом и наводи да иницијатива вртића у малој мери доприноси сарадњи.

Графикон 12: иницијатива вртића доприноси развијању сарадње са локалном заједницом

Кључно питање за целокупно ово истраживање је питање бр. 13 у ком смо замолили васпитаче да наведу идеје и предлоге за унапређивање могућности сарадње са локалном заједницом, и бољег коришћења ресурса из окружења. Њихови одговори нису представљени графички већ дескриптивно, због начина давања одговора. Навешћемо који су се поновили више пута, ради сагледавања чињеница које се васпитачима чине као потенцијално добре прекретнице за унапређење праксе. Два васпитача навела су реализацију и организовање хуманитарних акција, два васпитача навела су организовање презентација вртића локалној заједници, више васпитача је навело чешће посете окружењу и локалитетима из локалне заједнице, и два васпитача навела су чешће укључивање родитеља у развијање сарадње и стварање везе између локалне заједнице, вртића и њих. Поред ових одговора, сумирано представљено, васпитачи су наводили и следеће:

1. Чешћа сарадња са локалним позориштем.
2. Хоризонтална сарадња-представљање својих пројеката другим вртићима.
3. Јачање свести локалне заједнице о значају њене улоге у дечјем развоју.
4. Дани отворених врата за представљање вртића локалној заједници.

5. Укључивање локалне заједнице чешћим позивима за посете вртићу (на пример промоција разних занимања људи).
6. Акције заједничког уређивања дворишта вртића.
7. Боља промоција установе и њене видљивости у окружењу.
8. Подизање свести свих учесника васпитно-образовог процеса о значају сарадње са локалном заједницом.
9. Решавање проблема превоза и његове цене приликом посета ван установе.
10. Радионице са занатлијама и уметницима из окружења.

С обзиром да је реч о питању отвореног типа, добијени одговори су представљени тако да се што више предлога (уобличено у најчешће понављане одговоре) наброји. Код васпитача постоји иницијатива да се сарадња унапреди, али је и иницијатива осталих учесника овог односа значајан фактор који треба подстицати. Неке од идеја су новина која до сада није реализована у нашем вртићу, попут хуманитарних акција, док се неки предлози у ствари могу поредити са општим предлозима који ће унапредити однос локалне заједнице и вртића.

IV Дискусија добијених резултата

Циљ истраживања био је испитати мишљења васпитача о важности сарадње с локалном заједницом у развоју и спровођењу пројеката у предшколској установи. Истраживање је реализовано на узорку од 20 васпитача који су запослени у ПУ „Др Симо Милошевић”, ОЈ „Петар Пан”. У односу на постављене задатке, истраживањем се дошло до следећих закључака:

У односу на први постављени задатак који је гласио „Испитати мишљење васпитача о значају сарадње предшкослке установе са локалном заједницом у циљу развијања пројекта“ утврђено је да васпитачи истичу сарадњу са локалном заједницом као један од кључних фактора којима се омогућавају нове прилике за учење, и подстиче развијање пројеката. У вртићу „Петар Пан“ сарадња са локалном заједницом се реализује у нивоу очекиваног, јер 65% васпитача наводи да се сарадња одвија повремено (неколико пута годишње), а 70% васпитача наводи да је сарадња са локалном заједницом у вртићу континуирана. Иницијатива вртића је увек израженија, али 65% васпитача сматра да би иницијатива окружења требало да буде на вишем нивоу.

Када је реч о другом постављеном задатку, васпитачи су навели бројне облике сарадње са локалном заједницом, па тако спомињу у највећем проценту сарадњу са локалном библиотеком која отвара прилике за учење из разних области, потом истичу школе и домове здравља, аеродром, оближње фарме, пијаце, мале трговце и занатлије итд.

У односу на трећи задатак утврђено је да су ресурси у окружењу вртића делимично инспиративни и подстицајни за развијање пројеката према највећем броју одговора, те да је подршка локалне заједнице у организацији пројеката кључни фактор који васпитачи представљају као препреку са којом се суочавају (некада је проблем наћи превозника, некада економска цена превоза, понекад недостаје додатно особље које би васпитачима било подршка у праћењу деце приликом посета или одлазака и слично). И поред споменутих препрека, васпитачи показују иницијативу за сарадњу кроз позитиван наратив о вртићу, редовно покушавање остваривања контаката са разним члановима локалне заједнице (маил, телефон, разговор уживо кроз личне сусрете) и активно одазивање на позиве или конкурсе за разне манифестације у окружењу које добијамо од установа/удружења из друштвене заједнице.

Реализовани пројекти у оквиру вртића „Петар Пан“ најбољи су показатељ да мотивисаност васпитача увек доводи до позитивних резултата, што се посебно уочава у

броју и врсти пројеката које смо до данас организовали у ОЈ „Петар Пан“, кроз сарадњу са локалном заједницом. Неки од најзначајнијих су сарадња са позориштем лутака „Пинокио“, пројекат „Школа летења“ у сарадњи са аеродромом „Војка“, сарадња са Астрономским друштвом „Планетаријум“ и др.

V Унапређење праксе кроз примере из вртића „Петар Пан“

Пракса се унапређује у вртићу „Петар Пан“ континуираним праћењем и реализацијом нових могућности којима сви учесници васпитно-образовног процеса доприносе да се вртић укључи у живот окружења, и обрнуто. Некада сами долазимо до идеја, некада ослушкујемо примере добре праксе других вртића, некада примењујемо и испробавамо решења из савремене литературе са циљем да обликујемо за нас најбоље приступе, и на тај начин из више углова сагледавамо све могућности које се око нас пружају. У наставку ће бити представљена нека од решења из нашег вртића, којима доприносимо децјем учењу у сарадњи са локалном заједницом, активирањем свих учесника васпитно-образовног процеса да нас у томе подрже.

У вртићу „Петар Пан“ акција „Сви заједно“ је дугогодишња традиција која првенствено као циљ има добробит детета. Када дете види како родитељ учествује у васпитно-образовном процесу оно се осећа вољено, сигурно, подржано и мотивисано да учи и ствара. Акција „Сви заједно“ допринела је томе да су и родитељи увидели да је за васпитно-образовни процес важна сарадња и подједнака укљученост свих учесника, не само деце, васпитача и родитеља, већ су и локалну заједницу приметили као кључни фактор.

Слике 1-2: Акција „Сви заједно“

Са родитељима смо спровели кратку анкету како бисмо сазнали на које начине нам могу додатно помоћи у остваривању сарадње. Њихови предлози и идеје представљају

драгоцен подстицај у планирању и размишљању о могућностима сарадње, а истовремено пружају значајну подршку нашем раду. Овакво укључивање родитеља у пројекте допринело је проширењу мреже контаката, што нама омогућује да деци обезбедимо више прилика за учење и разноврсна искуства у друштвеној заједници. Предлози попут повезивања са кројачком и обућарском радњом, или контакти са малим предузетничким радњама и другим занатлијама представљају додатну олакшицу за остваривање посета онда када будемо препознали интересовање код деце за оваквим садржајима.

Сарадња подразумева и промоцију вртића ван установе, што остварујемо разним посетама и учешћем на манифестацијама, такмичењима у окружењу, посетама основним школама итд.

Слике 3-6: промоција вртића у друштвеној заједници

Панои/панели/мобајли и инсталације служе као подстицајна средства за учење и развој деце. Често имају интерактивне елементе који привлаче деčју пажњу па они сами, са другом децом, и са родитељима манипулишу њима. Поткрепљени су и деčјим фотографијама, исказима или цртежима што код деце буди осећај самопоуздања и припадности, а код родитеља жељу да сазнају које пројекте реализујемо, којим смо се активностима у окружењу прикључили, ко је био у посети вртићу. Деčје препричавање доживљених искустава родитељима даје увид у значај сарадње предшколске установе са родитељима и локалном заједницом и потребу за додатним јачањем тих односа.

Слике 7-15: панои, мобајли, инсталације, панели

Такође, редовно користимо и дигитална средства за укључивање и информисање родитеља о плановима, реализованим пројектним активностима, трагању за идејама и слично. У заједничком простору често су изложена дечја портфолиа, пројектне приче, вртићке новине које родитељи заједно са децом могу да користе да се информишу о животу вртића и свим дешавањима у њему.

Принципи на којима се заснива реални програм представљају водиљу за васпитача јер он развија реални програм поштујући управо њих. Важност принципа као што су интегрисаност, животност, партнерство, често истичемо у заједничком простору на видљивом и деци приступачном месту. Деца гледајући фотографије на којима се они налазе подсећају се искустава која су доживела и деле их са другом децом, али и са родитељима, породицом, и на тај начин јачају заједништво свих чиниоца васпитно-образовног процеса што доводи до богатије и квалитетније свакодневнице за децу.

Слика 16: упознавање родитеља са принципима развијања програма према
Годинама узлета

5.1. Могућности остваривања сарадње – примери из вртића „Петар Пан“

Истраживањем које је представљено у раду, утврдили смо да се у вртићу „Петар Пан“ сарадња са локалном заједницом остварује кроз иницијативу свих учесника васпитно-образовног процеса.

У наставку ће бити представљени сегменти неких од успешнијих сарадњи са локалном заједницом, који су били елементи пројеката, управо са циљем да укажемо на значај исказа васпитача у истраживању, који кажу да је важна иницијатива свих учесника

васпитно-образовног процеса, јер сагледавањем свих идеја и предлога долазимо до најзанимљивијих решења.

У вртићу „Петар Пан“ једна од значајних сарадњи остварена је са аеродромима из окружења „Војка“ и „Пуковник-пилот Миленко Павловић“, као и сарадња са Одредом савеза извиђача „Искра“. Споменуте сарадње реализоване су на иницијативу васпитача који је истраживао потенцијалне прилике за остваривање сарадње. Деци су ове прилике донеле мноштво непроцењивих искустава и знања која ће моћи да користе и касније у животу.

Интересовање деце за шахом постало је мотив за још једну сарадњу. Посетили смо шаховски клуб „Глига“ у чијим просторијама су сва деца могла да науче своје прве шаховске потезе. Узбуђење током ових пројеката било је главни покретач децје потребе да се стварају нове идеје за ширење садржаја активности, постављају нова питања, воде дискусије о разним темама, и остваре сви постављени циљеви, а и много преко њих. Самим тим, може се рећи да су пројекти једна од најважнијих методичких стратегија којом се симултано делује на све развојне области код деце.

Слике 17-18: посета извиђача и шах клуба

Још један пример да су прилике за сарадњу са локалном заједницом небројено велике и некада се појављују спонтано јесте сарадња са фабриком бродова коју смо случајно открили у шетњи у околини вртића.

Слика 19: посета фабрици бродова

Дечја иницијатива покренула је и идеју да се повежемо са фолклорним ансамблом „Лира“ чији чланови су нам били у посети.

Слика 20: посета фолклорног ансамбла „Лира“

Остварујемо континуирану сарадњу и са основним школама из Батајнице, на иницијативу деце и васпитача, приликом чега се одржавају јавни часови који за циљ имају упознавање деце са школским системом учења.

Слика 21-25: узајамна сарадња са основним школама у Батајници

Остваривање сарадње са локалном заједницом одвија се и кроз подршку стручних сарадника, па смо на иницијативу сручног сарадника, педагога, деци омогућили за њих изузетно интересно искуство – позив од колегинице Иване која позајмљује глас Скај у цртаном филму „Патролне шапе“.

Слика 26: позив даваоца гласа Скај у цртаном филму „Патролне шапе“

VI Пројектна прича „Изнад облака“ - пример добре праксе из вртића „Петар Пан“

Пројектна прича „Изнад облака“

Припремна предшколска 2 група

Васпитачи: Весна Живановић и Анна Поп

Вртић : „Петар Пан“

Време трајања пројекта: 15.01.2024.- 04.03.2024.

Током игре путовања деца су користила ствари и предмете из претходног пројекта и смишљала нове игре путовања авионом. То нам је био повод за отварање новог пројекта.

„Авионом можеш да путујеш по Европи али и на друге континенте“ Милица

У простору собе деца су од столица и столова правила авион.

Комбиновали су ствари и предмете из претходног пројекта *„Реци ми где“* и тако су настајале нове игре замишљених путовања авионом...

„Реците ми где желите да путујете?“...путовања са једног континента на други....

„То Вам је јаааако далеко, тамо једино авионом можете да путујете...“

„За путовање нам треба и пасош, на аеродрому имаш полицију и пасошку контролу, ја сам са родитељима и Никиом путовао у Француску“ Вања

Слика 27: средства и материјали у функцији провокације

У сарадњи са родитељима и колегиницама простор радне собе богатимо реалним предметима. Дечаци су се посебно заинтересовали за изглед и делове авиона. Тако смо почели да истражујемо шта је све то потребно авиону да би он могао да полети. У

међувремену сазнајемо да постоји и контролни торањ и радар уз чију помоћ капетан у авиону добија инструкције за летење. Сазнајемо да је за полетање битно и какво је време и какви су временски услови.

Слике 28-30: истраживање начина летења авиона

Истражујемо врсте ваздушног саобраћаја. Авион има крила и моторе а хеликоптер пропелере.

„Пропелер, то ти је оно велико што се врти изнад главе” Вања

Сарин тата нам шаље фотографије различитих врста авиона и хеликоптера, као и видео полетања једног авиона.

„Баи је бучно, много бруји” Михајло

Од наше колегинице Биљане добијамо контакт и заказујемо час обуке са пилотима из школе летења на аеродрому Војка. Обраћамо се аеродрому са позивом за сарадњу, и Лазар и Милица прихватају наш позив и долазе нам у посету.

Показују нам праву опрему која се користи у авиону. Разговарају са децом о изгледу и деловима авиона, о школи за пилоте, о правилима, безбедности а након тога заједно представљамо симулацију летења.

Слике 31-32: делови опреме за авион

Слика 33-34: посета запослених са аеродрома Војка

На карти света одређујемо и договарамо се где ћемо путовати. Деца прихватају Вуков предлог да се направи план летења авиона. У знак захвалности Лазару и Милици и њиховој школи шаљемо плакат.

Слика 35: захвалница учесницима посете са аеродрома Војка – промоција вртића у заједници

„Скице имамо, а авион можемо направити од и великог картона ...” Сара

Будући да је код деце ова тема изазвала снажно интересовање и узбуђење, одлучујемо се да покушамо да остваримо сарадњу са аеродромом у Батајници, јер је дечја потреба за непосредним искуством огромна. Деца су желела да виде праве авионе, и како бисмо задовољиле њихову потребу, ступамо у контакт са војним аеродромом у Батајници.

Чекајући одобрење за посету војном аеродрому Сара је добила идеју да направимо наш авион. Укључујемо родитеље како би нам помогли у набавци материјала. За израду авиона користимо скице и усвојена знања са часа школице летења.

Нове појмове, сазнања и утиске деца су уз помоћ васпитача преточила у стихове песме *„Авион шампион”*:

„Био једном један авион, који је желео да постане шампион.

Да би могао да полети до неба рећи ћемо вам шта му треба.

Да би путници седели потребан му је труп.

Лет авиона може да буде скуп.

Да би авион летео као вила потребна су му два крила.

Пилот авионом управља, свет обилази.

А у пилотској кабини он се налази.

Ту су и стабилизатор и реп који контролишу правац и лет.

Када авион са писте полеће млазни мотор њега покреће.

За полетање и слетање помаже му и сјајни трап.

А кад авион полети за собом оставља траг.

Када стјуардеса храну донесе путницима тад глад однесе.“

„Зваћемо га Турбо муња” Андреј.

„Авион лети високо изнад облака... небо је прелепо видим мнооого облака” Виктор

Слике 36-39: процес прављења авиона

Посматрамо децу и њихову игру и уносимо нову провокацију – инсталацију. Наш процесни пано бива све богатији.

Слика 40-42: процесни пано

Долазимо на идеју да истражимо шта се све види кроз прозор авиона и разговарамо о лету кроз облаке, о временски условима за летење и какво је небо.

Боравећи у природи, како у вртићу тако и код куће, деца су нам причала како је време и какве су све облаке видели тог дана...

Слике 43-44: деца на отвореном у посматрању облака, цртање временских прилика

Уз помоћ календара времена пратимо и бележимо временске услове .

„Облак ми личи на једнорога, сада ћу да обојим да буде шарено ” Лана.

„Овај облак је као велико срце на небу” Сара.

„Мени овај личи на медведића доброг срца” Новак

Слике 45-49: експерименти о природним појавама

Експерименти су нам помогли да боље разумемо природне појаве, агрегатна стања воде и природни циклус кружења воде у природи. На горњем делу фолије исцртали смо небо, сунце, облаке, а на доњем делу траву, дрвеће, реке и планине... у отвор фолије сипали смо мало воде и фолију залепили на прозор.

„Ово је дуга, после кише се увек појави дуга, некад је видиш а некад не а то зависи од сунца” Лена

Сваког дана посматрамо и уочавамо промене.

Боје које су се сасвим случајно разлиле по цртежу Сару су подсетиле на дугу. Испробали смо експеримент са водом и фломастерима. Посматрајући небо и облаке, и какво је време одлучујемо да мало више истражимо врсте облака. Помоћ смо потражили у енциклопедијама и Монтесори картицама.

Слике 50-51: истраживање помоћу енциклопедије и Монтесори картица

„Кад летиш авионом доле на земљи је све ситно и тачкасто” Лука

Од старих цртежа одлучујемо да направимо друштвену игру коју смо назвали „лет између облака” где деца на забаван начин спајају симболе и појмове. Деца у игри помоћ траже на зидној азбуци.

Слике 52-53: Друштвена игра „Лет изнад облака“

Искористили смо Монтесори материјале из космичког центра и заједно са децом направиле нове. Повезивали смо бројеве и количине и заменили жетоне са стаклићима који подсећају на капљице кише... деца су на занимљив начин кроз игру усвајала појмове веће-мање, пар-непар. Када је реч о подршци децјој раној писмености, Милица је на себи својствен начин приказала појмове који су карактеристични за наш пројекат.

Слике 54-56: подршка раној писмености

Први сунчан дан донео нам је нову идеју.

Доста наше деце има млађег брата или сестру у јаслицама. У оквиру транзиције укључујемо се и помажемо деци старијег јасленог узраста чији је пројекат „Вода” у току. Разговарали смо са децом о томе како можемо помоћи млађој деци и долазимо на идеју да им испричамо причу о значају воде, али не само за људе већ и за биљке.

Садимо биљке и да свакодневно водимо бригу о њима.

Свакодневно боравимо у јаслицама и смишљамо заједничке иге које ће повезати децу кроз пројекте а учиниће транзицију безболнијом, јер су ту и браћа и сестре. Боравећи у јаслицама, старија деца помажу млађој у игри и истраживању воде.

Слика 57-58: истраживање појма „вода“ са децом јасленог узраста

Нашим авионом свакодневно путујемо кроз двориште до вртића где у јаслицама бораве браћа и сестре.

Слике 59-60: игре на отвореном

У току симболичке игре бележимо дечије идеје и речи претварамо у причу. Текст у причи нам се јако допао и одлучујемо да направимо мини представу. Заједно смишљамо позорницу, делимо улоге и израђујемо сцену и луткице. Позивамо децу из јаслица у нашу кућицу и како би одгледали нашу представу.

Слике 61-62: деца јаслене групе у гостима

Кад год нам се указала прилика деца из јаслица би нам долазила у госте и ми би презентовали све што смо знали и научили о киши, облацима, сунцу.... мала деца су уживала у присуству старијих а велика деца су се осећала оснажено и лепо јер помажу малима да науче нешто ново. Време одвођења деце из вртића користимо како би у игру укључиле и њихове родитеље.

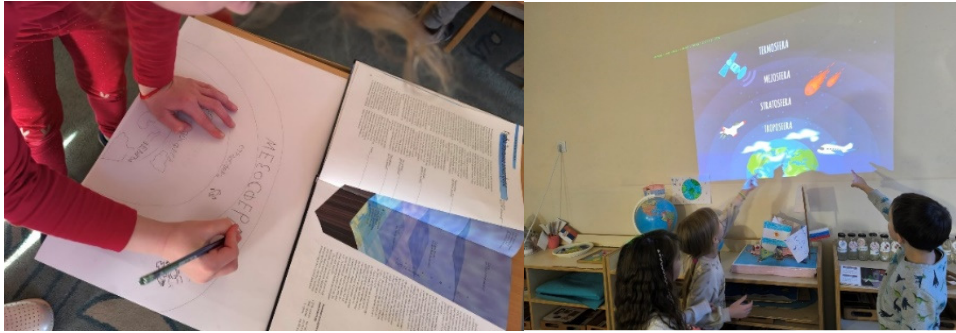
У дворишту вртића организујемо истраживачке игре за најмлађе и уједно прослављамо завршетак пројекта.

Лепљење без лепка..? За игру на прозору потребна нам је само „Ева“ пена и вода.

Слике 63-65: истраживање могућности лепљења без употребе лепка

Наше истраживање настављамо даље истражујући небо и све оно што се види голим оком али, и оно што се не види.. Слојеви атмосфере и шта се налази изнад неба...?

Слике 66-67: истраживања атмосфере

Запажања васпитача

Током пројекта „Изнад облака” истраживање и игру нам је омогућило уношење мноштва материјала, модела и макета који су за децу били јако инспиративни.

Родитељи су се укључивали у набавци потребних средстава, а у току размене идеја и сугестија, колегинице су нам помогле у остваривању сарадње са школом летења и војним аеродромом.

Такође, новина у току реализације овог пројекта била је сарадња са јаслицама у оквиру транзиције. У нашој групи доста деце има браћу и сестре који ће од септембра кренути у вртић. Тако да нам је игра и истраживање деце различитог узраста помогла да на много лакши начин приступимо транзицији јаслице/вртић.

У представљеним заједничким ситуацијама уочавамо да су оне имале позитивне утицаје и за велику и за малу децу, јер су сва деца учила кроз сопствену активност.

У току пројекта водили смо рачуна о уважавању идеја, предлога и иницијатива деце. Ситуације и активности су смислено повезане и зато су биле јако инспиративне како за децу тако и за нас васпитаче.

Потешкоће са којима смо се сусретале односиле су се једино на организацију посете војном аеродрому због временских прилика, али је посета касније организована.

Посета војном аеродрому у Батајници, реализована је након завршетка пројекта. Деца су имала могућност да прошећају аеродромом и пистом, али и да уђу у неке од авиона и хеликоптера. Остварила им се жеља да посматрају полетање и слетање једног од авиона и хеликоптера. Деца су коментарисала да им је то било најлепше искуство до сада.

Слике 68-71: посета аеродрому у Батајници

Закључак

Сарадња са окружењем представља један од важнијих фактора за подстицање и подржавање развоја и учења на предшколском узрасту. Интеграција локалне заједнице у очима васпитача је прилика да деци обезбеди нове, иновативне, примамљиве могућности за упознавање света који их окружује, и које унутар установе не могу добити.

Дете учи кроз сваку активност у току дана. Није важно да ли је реч о игри са вршњацима, игри са породицом, одласку у радњу или излету са вртићем, око њега су константно прилике да нешто ново сазна. Кроз подржавајуће окружење, оно се развија и расте припремајући се за живот. Једна од улога васпитача јесте да ствара прилике за учење и да извори знања буду садржајни, неуобичајени, и богати. Окружење вртића омогућава да се овакве прилике остварују и реализују кроз сарадњу.

У вртићу „Петар Пан“, васпитачи активно и редовно раде на побољшању могућности за упознавање деце са окружењем. То чине организовањем пројеката у које интегришу ресурсе из околине који могу да допринесу ширењу тема и обogaћивању деце искуства. Неки од пројеката реализованих у нашем вртићу представљају примере добре праксе које радо делимо са колегама из других установа кроз хоризонталне размене. Међутим, како би се унапредиле могућности за сарадњу са локалном заједницом, будући да је наш вртић лоциран на периферији, кључно за унапређивање праксе јесте мишљење васпитача о препрекама са којима се суочавају, и предлозима и идејама како побољшати укљученост локалне заједнице у активности вртића, и обрнуто. Ово је био један од разлога за истраживање које је спроведено у ПУ „Др Симо Милошевић“, ОЈ „Петар Пан“ са васпитачима, и којим се дошло до значајних предлога и идеја за могућности унапређивања праксе када је реч о организовању пројеката у оквиру локалне заједнице.

Васпитачи су навели да им је један од најважних проблема са којим се срећу недостатак подршке локалне заједнице, што дефинишу и кроз недовољну заинтересованост друге стране за сарадњу. Они су наводили да окружење вртића располаже ресурсима као што су оближње фарме, аеродроми, индустрија, мале занатлије и уметници, који би својим укључивањем у пројекте могли да допринесу учењу деце, али је некада потребна додатна мотивисаност за пројекте ове врсте. Прилике које одређена места из окружења могу да обезбеде најчешће није могуће унутар установе импровизовати, па је истраживањем утврђено да би већа видљивост и промоција вртића у локалној заједници

могла да буде корак напред ка освешћивању представника локалне заједнице о значају њихове улоге у учењу деце.

Из анкете за васпитаче сазнали смо да су васпитачи у великој мери задовољни остваривањем сарадње са локалном заједницом. Разлози за тако добру сарадњу су бројни. Васпитачи се труде да малим корацима остваре велике и значајне промене у пракси. Сваки корак и свака карика у ланцу је подједнако битна за остваривање сарадње како са локалном заједницом, тако и са родитељима, а све у циљу добробити детета. Водећи се концепцијом програма Године узлета, васпитачи истичу важност сваког сегмента и труде се да их приближе родитељима и члановима локалне заједнице.

Васпитачи су најчешће иницијатори повезивања са локалном заједницом. Куцамо на врата разних фирми, удружења, институција, локалних фарми, занатских радњи. Свака остварена сарадња за децу значи ново искуство. Дечја препричавања доживљених искустава родитељима јасно говоре о томе колико важну улогу има локална заједница у процесу учења. Управо дечји доживљај пројеката које остварујемо у сарадњи са локалном заједницом, представља мотивацију родитељима да се и сами укључују у овакав вид сарадње.

У нашем заједничком простору видљиви су многи плакати који свима који прођу кроз наш вртић говоре о дешавањима у њему. Лица насмејане деце на фотографијама која су изложена у простору, поручују „данас сам на забаван начин научио нешто ново“, „учим кроз игру“, „прихваћен сам, слободан и вољен“.

Представљеним примерима из реалног контекста вртића „Петар Пан“ указали смо да и онда када је локација установе оријентисана тако да не располаже довољним ресурсима, прилике за остваривање партнерства између породице, локалне заједнице и вртића су живе, и увек постоје. Када постоји иницијатива свих учесника васпитно-образовног процеса, као што је случај у вртићу „Петар Пан“, сарадња са локалном заједницом превазилази могућности које се наизглед чине ограничене. Уједно, испитивањем идеја и предлога родитеља, што је пракса у нашем вртићу, долази се до иновативних идеја и начина да вртић постане видљивији у окружењу, а и да се сама заједница укључи у живот и рад вртића.

Литература:

- Antulić Majcen, S. Pribela-Hodap, S. (2017). Prvi koraci na putu prema kvaliteti: *Samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja*. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja.
- Vandekerckhove, A. i sar. (2013). *Priručnik za diversifikaciju programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja*. Beograd: Impresum. Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.
- Дедај, М. (2019). *Породична педагогија*. Сремска Митровица: Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре „Сирмијум“.
- Healey, M. i Jenkins, A. (2000). *Kolb's Experiential Learning Theory and Its Application in Geograpfy in Higher Education*. Journal of Geograpfy, 99 (5), 185-195.
- Ковачевић, Д., Јовановић, С., & Петровић, М. (2015). Интеграција локалних културних садржаја у предшколско образовање: Истраживање у Београду и Новом Саду. *Педагошка стварност*, 61(4), 457–472.
- Kovačić, I., & Marušić, J. (2016). Saradnja vrtića, porodice i lokalne zajednice u ranom obrazovanju: Studija iz Hrvatske. *Revija za odgoj i obrazovanje*, 14(2), 89–104.
- Крњаја, Ж. и Павловић Бренеселовић, Д. (2017). *Калеидоскоп: пројектни приступ учењу*. Београд: Институт за педагогију и андрагогију.
- Крњаја Ж. Павловић Бренеселовић, Д. (2022). *Интегрисани приступ учењу кроз теме/пројекте у складу са Основама програма ПВО „Године узлета”, Водич за развијање теме/пројекта са децом*. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја.
- Маринковић, С. (1995). *Неки покушаји трансформације децјег вртића у отворени васпитни систем* (23–35). Београд: ИПА.
- Марковић, Н. (2012). Партнерство вртића и породице у раном образовању: Пример из Војводине. *Зборник Института за педагошка истраживања*, 44(2), 135–150.
- Марјановић, А. (1987). *Дечји вртић као отворени систем*. Предшколско дете, (1–4).
- Марјановић, Д. (2010). Сарадња предшколске установе са породицом и друштвеном заједницом као основ развоја детета. *Педагошка стварност*, 56(3), 321–335.
- Miljak, A (2009). Integracijski pristup u ranom odgoju i obrazovanju na konceptualnoj i/ili djelatnoj razini. Paragvaj, S., Zupančič, T. (ur.). *Zbornik radova: Integracijski pristup kao načelo u radu s djecom predškolske dobi*.

- Мијајловић, С. (2016). Развијање пројекта у функцији сарадње вртића и локалне заједнице. У: Е. Копас Вукашиновић и Б. Стојановић (ур.): *Савремено предшколско васпитање и образовање: изазови и дилеме*. Факултет педагошких наука у Крагујевцу.
- Novak, T. Horvat, M. (2017). Partnerski odnosi predškolskih ustanova sa zajednicom u Sloveniji: Uticaj na socijalnu inkluziju dece. *Družboslovne razprave*, 33(4), 123–138.
- Павловић Бренеселовић, Д. (2010). *Добробит детета у програму наспрам програма за добробит детета*. Београд: Универзитет у Београду. Филозофски факултет.
- Павловић Бренеселовић, Д. (2000). *Партнерски однос у васпитању*. Београд: Институт за педагогију и андрагогију / Центар за интерактивну педагогију.
- Павловић Бренеселовић, Д. Крњаја Ж. Јовановић М. Сјеничић Г. (2022). *Стратегија заједничког развијања програма у складу са специфичностима појединих узраста деце, Развијање реалног програма у складу са Основама програма ПВО „Године узлета”*. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја.
- Петровић, Ј. (2018). Утицај сарадње са заједницом на развој социјалних компетенција деце у предшколским установама у Нишу. *Настава и васпитање*, 67(1), 45–59.
- Rossi, F. Bianchi, L. (2019). Community collaboration and the Reggio Emilia approach: Enhancing early childhood education in Italy. *European Journal of Early Childhood Education*, 27(3), 325–341. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2019.1631234>
- Степић, Г. Дедај, М. и Џаић, Б. (2024), Могућност и значај примене учења кроз истраживање са децом у заједници - перспектива васпитача У: *Синтезе* бр. 25, стр. 1-11, <https://aseestant.ceon.rs/index.php/sinteze/article/view/50945/26548>
- Стојановић, Б. (2023). *Пројектни приступ учењу: искуства васпитача*. Јагодина: Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу.
- Cohen, B. (2011). Razumjeti sebe i druge: važnost mjesta odrastanja i vlastitog identiteta u multikulturalnom društvu. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (65), 2-5.

Прилог 1 – Упитник за васпитаче

Упитник за васпитаче

Тема: Развијање пројекта у функцији сарадње предшколске установе и локалне заједнице

Предшколска установа има кључну улогу у раном развоју детета, али успешан развој деце није могућ без активне и подржавајуће улоге локалне заједнице која доприноси бољем разумевању, јаснијој и потпунијој слици које дете искуствено доживљава и мишљењу које дете ствара о разним темама којима се бави у оквиру пројекта у предшколској установи. Од квалитета отворености предшколске установе зависиће њен утицај на локално окружење, као и квалитет учења деце.

Како би се унапредили облици и прилике за развијање сарадње са локалном заједницом, потребно је чути мишљења васпитача о њиховим искуствима и могућностима промена у сарадњи са локалном заједницом, којима би се значајно побољшао квалитет образовања и васпитања деце. Унапређењем сарадње између предшколских установа и локалне заједнице, могуће је створити окружење које подстиче свеобухватни развој деце, обезбеђује адекватну подршку родитељима и локалним институцијама, и доприноси већој друштвеној одговорности и солидарности, а све у циљу правилног развоја свих аспеката дечије личности.

Због свега наведеног, молимо Вас да искрено одговорите на следећа питања заокруживањем једног од понуђених одговора који најбоље показује Ваше мишљење или искуство.

Хвала унапред.

Васпитач: Весна Живановић

1. Сматрам да сарадња са локалном заједницом доприноси квалитету васпитно-образовног рада.
 1. Не слажем се.
 2. Делимично се слажем.
 3. Потпуно се слажем.
2. У мом вртићу постоји континуирана сарадња са установама из локалне заједнице (нпр. библиотека, дом здравља, школе, удружења, културни центар итд).
 1. Не слажем се.
 2. Делимично се слажем .
 3. Потпуно се слажем.
3. У којој мери реализација конкретних пројекта са локалним организацијама (нпр. музеји, школе, културне установе) доприносе развоју нових ситуација за учење деце?
 1. У великој мери.
 2. Умерено.
 3. У малој мери.

4. Како оцењујете тренутну праксу укључивања локалне заједнице у активности вртића и пројекте који су усмерени на децу?

1. Веома задовољавајућа.
2. Делимично задовољавајућа.
3. Недовољна.

5. Сарадњу са локалном заједницом кроз пројектни приступ реализујете у Вашој установи:

1. Никада.
2. Једном годишње.
3. Повремено (неколико пута годишње).
4. Често (једном месечно или чешће).
5. Редовно и континуирано.

6. На које начине родитељи деце доприносе бољем остваривању сарадње са локалном заједницом? Молимо да наведете:

7. Молим Вас да заокружите најчешће врсте сарадње са локалном заједницом у вртићу у ком радите. Заокружите један или више понуђених одговора, или допишите одговор који није међу понуђенима.

1. Посета библиотекама.
2. Посете домовима здравља.
3. Учествовање у културим манифестацијама заједнице.
4. Гостовање стручњака из локалне заједнице.
5. Посете позориштима.
6. Посете кључној индустрији у окружењу.
7. Сарадња са локалним пијацама и малим трговцима.
8. Сарадња са занатлијама из окружења.

Нешто друго _____

8. Како оцењујете сопствени ниво информисаности и знања о могућностима сарадње са локалном заједницом?

1. Врло ниско.
2. Делимично информисан/а.
3. Веома добро информисан/а.
4. Имам потребу за додатном едукацијом.

9. Да ли сматрате да Ваш вртић има адекватно, подстицајно инспиративно окружење (простор, ресурси, приступ локалним институцијама) за покретање пројеката који су у функцији децје добробити?

1. Ресурси у окружењу вртића су веома инспиративни и подстицајни за развијање пројеката.
2. Ресурси у окружењу вртића су делимично инспиративни и подстицајни за развијање пројеката.
3. Окружење вртића не располаже адекватним ресурсима за развијање пројеката.

10. Које препреке најчешће ометају сарадњу са локалном заједницом? Молимо да заокружите један или више понуђених одговора.

1. Недостатак времена.
2. Недостатак подршке (превозник, или слично).
3. Недовљна заинтересованост друге стране (из окружења).
4. Бирокупатске процедуре.
5. Недовољна мотивација колектива.
6. Недовољна обученост васпитача.
7. Велики број обавеза у свакодневном раду.
8. Друго (навести): _____

11. На који начин као стручњак Ви лично учествујете у промоцији Година узлета и самог вртића у локалној заједници? Молимо да заокружите један или више понуђених одговора.

1. Не учествујем.
2. Позитиван наратив о реализацији програма у широј заједници.
3. Позиви за повезивање са разним члановима локалне заједнице (маил, телефон, разговор уживо кроз личне сусрете).
4. Активно одазивање на позиве или конкурсе за разне манифестације у окружењу које добијамо од установа/удружења из друштвене заједнице.
5. Нешто друго _____

12. У којој мери иницијатива предшколске установе за активно учешће у редовним манифестацијама које се одржавају у окружењу (спортска такмичења, децји маратони, ликовни конкурси, манифестације везане за промоцију здравља и спорта, и слично) доприноси развијању сарадње вртића и локалне заједнице?

1. Доприноси у великој мери.
2. Доприноси делимично.
3. Доприноси у малој мери.

13. Као стручњак, имам конкретне идеје за унапређење сарадње са локалном заједницом које бих желео/ла да применим у пракси. Неке од њих су следеће (молимо да наведете најмање један предлог за унапређење сарадње са локалном заједницом).

Хвала на пажњи!